

LĒMUMI

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES LĒMUMS Nr. 1312/2013/ES

(2013. gada 11. decembris)

par Eiropas inovāciju un tehnoloģiju institūta (EIT) stratēģisko inovāciju programmu: EIT ieguldījums inovācijas veicināšanā Eiropā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 173. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 294/2008 ⁽¹⁾,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

(1) Regulā (EK) Nr. 294/2008 paredzēts, ka Komisija iesniedz pirmo stratēģisko inovāciju programmu ("SIP"), pamatojoties uz Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta ("EIT") iesniegto projektu.

(2) SIP būtu jānosaka EIT ilgtermiņa prioritāšu jomas un ilgtermiņa stratēģija un jāietver tā ekonomiskās ietekmes un spējas novērtējums radīt vislielāko pievienoto vērtību inovāciju jomā. SIP būtu jāņem vērā EIT pārraudzības un izvērtēšanas rezultāti.

(3) Pirmajā SIP būtu jāietver sīks EIT darbības apraksts un pilnvaras, valdes un zināšanu un inovāciju kopienu ("ZIK") sadarbības procedūras, kā arī ZIK finansēšanas metodes,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Ar šo tiek pieņemta Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta stratēģiskā inovāciju programma (SIP) laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam atbilstoši pielikumā izklāstītajam.

2. pants

SIP tiek īstenota saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 294/2008.

3. pants

Šis lēmums stājas spēkā trešajā dienā pēc tā publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

Strasbūrā, 2013. gada 11. decembris

Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētājs
M. SCHULZ

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
V. LEŠKEVIČIUS

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 294/2008 (2008. gada 11. marts) par Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta izveidi (OV L 97, 9.4.2008., 1. lpp.).

⁽²⁾ OV C 181, 21.6.2012., 122. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 2013. gada 21. novembra nostāja (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēta)

PIELIKUMS

EIT STRATĒGISKĀ INOVĀCIJU PROGRAMMA

Satura rādītājs

Pamatdarbību kopsavilkums

1. Eiropas inovāciju un tehnoloģiju institūts: ES inovācijas dalībnieks
 - 1.1. EIT: sabiedrības problēmu risināšana, izmantojot inovācijas zinību triādē
 - 1.2. EIT pievienotā vērtība: atšķirīgās īpatnības
 - 1.3. Sinerģija un papildināmība ar citām politikas un finansēšanas iniciatīvām
2. EIT lomas padziļināšana pēc 2013. gada: prioritātes
 - 2.1. Izaugsmes, ietekmes un ilgtspējas stimulēšana, izmantojot EIT
 - 2.1.1. Esošo ZIK nostiprināšana un to izaugsmes un ietekmes veicināšana
 - 2.1.2. Jaunu ZIK veidošana
 - 2.2. EIT ietekmes palielināšana
 - 2.3. Jauni īstenošanas mehānismi un uz rezultātiem orientēta pārraudzība
3. Efektīva lēmumu pieņemšana un darba nosacījumi
 - 3.1. EIT lēmumu pieņemšanas pilnveide un precizēšana
 - 3.2. Ieguldīšana ZIK: EIT un ZIK attiecības
 - 3.3. Ieinteresēto personu iesaistīšana
4. Finansiālo vajadzību un finansējuma avotu aprēķins 2014.–2020. gadam
 - 4.1. Gudra ZIK finansēšanas modeļa nostiprināšana
 - 4.2. EIT budžeta vajadzības

Faktu lapa Nr. 1. Inovācija veselīgai dzīvei un aktīvām vecumdienām

Faktu lapa Nr. 2. Izejvielas — ilgtspējīga izpēte, ieguve, apstrāde, otrreizējā pārstrāde un aizstāšana

Faktu lapa Nr. 3. Pārtika nākotnei — ilgtspējīga piegādes ķēde no resursiem līdz patērētājiem

Faktu lapa Nr. 4. Pievienotās vērtības ražošana

Faktu lapa Nr. 5. Pilsētvides mobilitāte

Pamatdarbību kopsavilkums

2.1.1. iedaļa. Esošo ZIK nostiprināšana un to izaugsmes un ietekmes veicināšana

EIT:

- mudinās ZIK nodrošināt lielāku daudzveidību un sniegt konsultācijas par izglītības un mācību pasākumiem, kā arī paaugstināt informētību par šo darbību pastāvēšanu;
- pakāpeniski izveidos ZIK dotācijas procentuālo daļu piešķiršanas konkurētspējīgus pārskata mehānismus, kuri būs balstīti uz ZIK uzņēmējdarbības plāniem un darbības plāniem un kuros tiks ņemts vērā ZIK atšķirīgais izaugsmes temps;
- mudinās ZIK izstrādāt kopīgas darba programmas horizontālos jautājumos;

- izveidos EIT kvalifikāciju salīdzinošās vērtēšanas sistēmu un veidos dialogu ar valsts un starptautiskām kvalitātes nodrošināšanas iestādēm, lai sekmētu konsekventu pieeju.

2.1.2. iedaļa. Jaunu ZIK veidošana

EIT:

- sagatavos atlases procedūru katrai ZIK kārtai tā, lai ZIK pieteikuma iesniedzējiem būtu pietiekami laika priekšlikumu sagatavošanai;
- nāks klajā ar šādiem aicinājumiem izveidot piecus jaunus ZIK: aicinājums 2014. gadā izveidot divus jaunus ZIK attiecībā uz veselīgu dzīvesveidu un aktīvām vecumdienām, kā arī izejvielām; aicinājums 2016. gadā izveidot divus jaunus ZIK attiecībā uz pārtiku nākotnei un pievienotās vērtības ražošanu, kā arī 2018. gadā vienu jaunu ZIK attiecībā uz pilsētvides mobilitāti;
- veiks visu iespējamo, lai nodrošinātu, ka pēc iespējas daudzas potenciālās ieinteresētās puses ir informētas par nākamo ZIK atlases procedūrām.
- nodrošinās, ka nākamo ZIK atlases procedūru pamatnosacījumi veicina optimālu rezultātu, īpaši sniedzot skaidrus norādījumus attiecībā uz prasībām un procesiem, kā arī dodot priekšlikumu iesniedzējiem pietiekami daudz laika, lai izveidotu partnerību.

2.2. iedaļa EIT ietekmes palielināšana

EIT:

- mudinās piedalīties iesaistošās darbībās un jo īpaši attiecīgā gadījumā sniegt atbalstu ZIK saistībā ar reģionālās inovācijas shēmu;
- izveidos/pielāgos tiešsaistes instrumentu, lai veicinātu zināšanu apmaiņu un sakaru veidošanu visā EIT;
- izveidos un atbalstīs funkcionālu un stabilu EIT/ZIK izglītības un apmācības darbību absolventu tīklu ("EIT absolventi");
- padarīs ZIK gūtās mācības un panākumus pieejamus plašai ES inovācijas kopienai un ārpus tās. To var panākt arī, izveidojot glabātuvi, kurā pieejami mācību kursi no EIT un ZIK izglītības un apmācību pasākumiem.
- nodrošinās privātā sektora, tostarp MVU, plašu līdzdalību zinību triādē.

2.3. iedaļa Jauni īstenošanas mehānismi un uz rezultātiem orientēta pārraudzība

EIT:

- izstrādās vienkāršošanas programmu, tostarp kritērijus gūto panākumu novērtēšanai, un saskaņā ar gada darbības pārskatu ziņos Komisijai par īstenošanas gaitu; nodrošinās, ka jaunos vienkāršošanas modeļus izplata visā Savienības un ka tiek informētas arī citas ES iniciatīvas;
- sadarbībā ar Komisiju un ZIK izveidos vispārēju sistēmu, lai pārraudzītu EIT ieguldījumu pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" īstenošanā, EIT ietekmi, veicot EIT un ZIK darbības, un ZIK rezultātus. EIT ziņos par visām savām pārraudzības darbībām gada darbības pārskatā, kurš jānosūta Eiropas Parlamentam un Padomei.

3.1. iedaļa EIT lēmumu pieņemšanas pilnveide un precizēšana

EIT:

- izmantojot gudru cilvēkresursu stratēģiju, tostarp iekšējus un ārējus atzinumus un iekšējas pārvaldības procedūras, nodrošinās EIT kā atsaucies iestādes attīstību inovatīvas pārvaldības jomā;
- veiks konkrētus pasākumus, lai turpinātu veicināt atklātības un pārredzamības kultūru.

3.2. iedaļa Ieguldīšana ZIK: EIT un ZIK attiecības

EIT:

- nodrošinās skaidrus un saskaņotus norādījumus attiecībā uz gaidāmajiem rezultātiem, pienākumiem un atbildību visā ZIK dzīves ciklā;
- ciešā sadarbībā ar ZIK veidos EIT galvenā biroja spēju veicināt savstarpēju ZIK apmaiņu un mācīšanos;
- sniegs virkni pakalpojumu ZIK horizontālos jautājumos, kuros iespējams palielināt efektivitāti, kā arī īstenos citus uzņēmuma politikas virzienus tādā pašā nolūkā.
- dos norādījumus par tādu partneru piesaisti un pievienošanu, kuri zināšanu un inovācijas kopienā nevar kļūt par pilntiesīgiem ieguldītājiem un partneriem.

3.3. iedaļa Ieinteresēto personu iesaistīšana

EIT:

- izveidos pastāvīgu EIT ieinteresēto personu forumu un dalībvalstu pārstāvju īpašo sastāvu tajā, lai veicinātu savstarpējo mācīšanos un mijiedarbību ar plašāku inovācijas kopienu visā zinību triādē, ietverot arī valsts un reģionālās iestādes. Šajā kontekstā tīmekļa platforma var palīdzēt veicināt dalībnieku mijiedarbību;
- sistemātiski izmantos esošās universitāšu asociācijas, uzņēmumus, pētniecības organizācijas un kopu organizācijas kā platformu zināšanu apmaiņai un rezultātu izplatīšanai;
- izveidos tādu mehānismu kā EIT, ZIK un Eiropas Komisijas attiecīgo dienestu gada sanāksme, lai turpinātu veicināt sinerģiju starp EIT un KIC no vienas puses un citām Savienības iniciatīvām no otras puses.

EIT STRATĒGISKĀ INOVĀCIJU PROGRAMMA

1. Eiropas inovāciju un tehnoloģiju institūts: ES inovācijas dalībnieks

Šajā stratēģiskajā inovāciju programmā (SIP) noteiktas EIT prioritātes laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam, kā arī tā darbības noteikumi. Tāpēc tā ir galvenais Eiropas politikas veidotāju instruments, lai veiktu EIT stratēģisko koordināciju, vienlaikus nodrošinot institūtam ievērojamu autonomiju tādos jautājumos kā noteikto mērķu sasniegšanas veidi un līdzekļi.

SIP ir tāda padziļināta procesa rezultāts, kurā cenšas ņemt vērā EIT gūto pieredzi un pilnībā parādīt reālo situāciju Eiropas inovācijas jomā. Tās pamatā ir pirmais SIP projekts, kuru EIT valde iesniedza Eiropas Komisijai 2011. gada 15. jūnijā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 294/2008⁽¹⁾ prasībām.

Tās pamatā ir arī EIT sākotnējā posma neatkarīga novērtējuma rezultāti, kā arī apspriešana, kurā varēja piedalīties visi, kas bija vai varētu būt saistīti ar EIT darbībām, tostarp uzņēmumi, augstākās izglītības iestādes un pētniecības organizācijas, kā arī valstu un reģionālās iestādes.

1.1. EIT: sabiedrības problēmu risināšana, izmantojot inovācijas zinību triādē

Strauji mainīgajā pasaulē Eiropas nākotnes virzības pamatā ir gudra, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme. Lai sasniegtu šo mērķi un saglabātu konkurētspēju globālajā zināšanu ekonomikā un sabiedrībā, par galveno virzītājspēku tiek uzskatīta "zinību triāde" augstākā izglītība, pētniecība un inovācijas, kā arī šo trīs aspektu mijiedarbība. Eiropas Savienība ir atbilstoši rīkojusies un noteikusi šīs jomas kā politikas prioritātes stratēģijā "Eiropa 2020". Šīs prioritātes tiek īstenotas, izmantojot pamatiniciatīvas "Inovāciju savienība" un "Jaunatne kustībā", kas veido visaptverošu politikas regulējumu Savienības rīcībai šajās jomās. Tās papildina citas pamatiniciatīvas, piemēram, "Integrēta rūpniecības politika globalizācijas laikmetā", "Eiropas digitalizācijas programma" un "Resursu ziņā efektīva Eiropa". EIT dos plašu ieguldījumu šo pamatiniciatīvu mērķu izpildē.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 294/2008 (2008. gada 11. marts) par Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta izveidi (OV L 97, 9.4.2008., 1. lpp.).

Iemesli, kāpēc augstāko izglītību, pētniecību un inovācijas izvirza centrā, ir acīmredzami. Zināšanu ekonomikas un pieaugošās globālās konkurences kontekstā un vietējo demogrāfisko problēmu dēļ Eiropas turpmākā ekonomiskā izaugsme un darba vietas arvien vairāk būs atkarīgas no inovāciju pārņemšanas produktos, pakalpojumos un uzņēmējdarbības modeļos, kā arī no spējas atbalstīt, piesaistīt un saglabāt talantīgus cilvēkus. Lai gan visā Savienībā ir atsevišķi veiksmes stāsti, ES ir jāpanāk globālie līderi inovācijas jomā. Turklāt Savienība saskaras ar augošu konkurenci attiecībā uz talantīgiem cilvēkiem no jauniem izcilības centriem jaunietekmes valstīs.

Eiropai ir vēl vairāk jāpastiprina centieni augstākās izglītības, pētniecības un inovācijas jomā un jāizveido spēcīga, atklāta un patiesa uzņēmējdarbības kultūra, kas ir būtiski svarīga, lai veicinātu un atbalstītu pētniecības un inovācijas radīto vērtību izmantošanu, veidotu jaunus uzņēmumus un panāktu, ka tiek ieviestas inovācijas tirgus nozarēs ar augstu izaugsmes potenciālu. Eiropai jāveicina augstākās izglītības iestāžu kā inovācijas virzītāju loma, jo talantīgiem cilvēkiem vajadzīgas atbilstošas prasmes, zināšanas un attieksme, lai virzītu inovāciju.

EIT ir izveidots tieši tāpēc – lai sekmētu ilgtspējīgu Eiropas ekonomisko izaugsmi un konkurētspēju, stiprinot dalībvalstu un Savienības spējas inovāciju jomā un lai vairotu to spēju pētniecībā gūtos rezultātus pārvērst augstvērtīgos produktos un pakalpojumos. Pilnīgi integrējot augstākās izglītības, pētniecības un inovācijas veidoto zinību triādi, EIT būtiski veicinās it īpaši pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteikto sabiedrības problēmu risināšanu un sistēmiski mainīs Eiropas inovācijas dalībnieku sadarbības veidu.

Lai sasniegtu šo mērķi, EIT apvieno stratēģisko ievirzi EIT līmenī ar augšupēju pieeju zināšanu un inovāciju kopienai tematiskajos uzdevumos. ZIK ir īpaši integrētas Eiropas partnerības, kurās darbā pie sabiedrības problēmu risināšanas ilgtermiņā ir apvienojušās izcilības kritērijiem atbilstošas universitātes, pētniecības centri, mazi un lieli uzņēmumi, kā arī citi inovācijas nozares pārstāvji. Katras ZIK centrā ir daži savstarpēji saistīti sadarbības centri, kuros partneri ikdienā strādā cieši kopā un kuros partneriem ir vienoti stratēģiski mērķi. Sadarbības centru pamatā ir esošie izcilības centri, kurus turpmāk pārveido par vietējām inovāciju ekosistēmām un saista citu ar citu plašākā inovācijas punktu tīklā visā Eiropā. EIT regulējumā katrai ZIK ir paredzēta plaša autonomija savas iekšējās organizācijas, uzbūves, programmas un darba metožu noteikšanā, ļaujot tai izvēlēties tādu pieeju, kura ir vispiemērotākā noteikto mērķu sasniegšanai. EIT būtu jākalpo par paraugu Eiropā, apliecinot efektīvu un prasmīgu pārvaldību. Attiecībā uz stratēģiju EIT saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes noteiktajām tematiskajām jomām organizē ZIK atlases procesu, kā arī koordinē tās ar elastīgas sistēmas palīdzību, vajadzības gadījumā atbalsta un konsultē tās administratīvos jautājumos un izplata ZIK labākos pārvaldības un finansēšanas modeļus. EIT būtu jāveicina ZIK savstarpējā koordinācija un sadarbība, lai nodrošinātu sinerģiju un pievienoto vērtību.

Izmantojot ZIK, EIT cenšas paātrināt inovācijas un palīdzēt radīt daudznozaru un starpnozaru vidi, kurā inovācijas var labāk attīstīties un būt par pamatu sasniegumiem augstākās izglītības, pētniecības un uzņēmumu sadarbības jomā. Šāda pieeja sniedz iespēju visaptveroši pievērsties arvien sarežģītākām un savstarpēji saistītām sabiedrības problēmām, kuras noteiktas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020", apvienojot nozaru un starpnozaru inovācijas un izcilus dažādu nozaru, profesiju un jomu pārstāvjus — kuri citādi, visticamāk, nesatiktos —, lai kopīgi meklētu šo problēmu risinājumus.

Sasniegumi

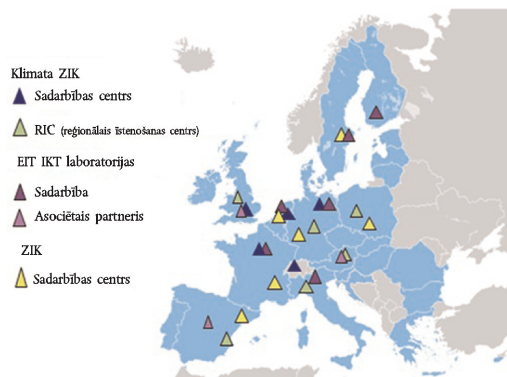
EIT ir pabeidzis sākotnējo posmu, kurā bija jāuzsāk darbība, jāizveido pirmās ZIK un EIT lēmumu pieņemšanas process un izpildfunkcijas – valde un galvenais birojs. EIT ir arī veiksmīgi sasniedzis savu galveno mērķi — visas inovācijas ķēdes pilnīgu integrāciju, apvienojot augstākās izglītības iestādes, pētniecības organizācijas un uzņēmumus trīs sākotnējās ZIK, kas nodibinātas 2010. gadā jomās, kuras Eiropas Parlaments un Padome noteikuši kā būtiskas Eiropas nākotnes attīstībai. Tās ir ilgtspējīga enerģija ("ZIK InnoEnergy"), pielāgošanās klimata pārmaiņām un to seku mazināšana ("Klimata ZIK") un nākotnes informācijas un komunikācijas sabiedrība ("EIT IKT laboratorijas").

Turklāt pašlaik EIT nostiprinās kā inovācijas iestāde, izmantojot tā galveno biroju Budapeštā. Ir izveidots arī EIT fonds — juridiski neatkarīga organizācija, kura sekmē un atbalsta EIT darbu un darbības, kā arī palielina EIT sabiedrisko ietekmi.

ZIK ceļā uz pasaules līmeņa integrētām partnerībām

2010. gadā izveidotās pirmās trīs ZIK savas pirmās darbības ir īstenojušas 2011. gadā. Lai gan tām joprojām ir maz pieredzes, tām ir izdevies sasniegt kritisko masu attiecīgajās jomās, tostarp panākt līdzsvarotu zinību triādes elementu dalību. Apvienotās partneru stiprās puses ZIK gan attiecībā uz skaitu, gan attiecībā uz nozīmi attiecīgajās jomās nodrošina vajadzīgo potenciālu, lai sasniegtu pasaules līmeni.

1. grafiks. ZIK sadarbība

ZIK ir īstenojušas diferenciētu pieeju, veidojot savas stratēģijas un pārvaldības struktūras atkarībā no dažādām tematiskām jomām. Viena ZIK ir izveidota kā uzņēmums, bet abas pārējās ir bezpeļņas organizācijas. Visas ZIK ir strukturētas ap apmēram 30 galvenajiem partneriem un 5–6 sadarbības centriem, kurus parasti atbalsta atšķirīgs papildu saistīto partneru skaits, tostarp mazie un vidējie uzņēmumi (MVU).

Tas, ka ZIK ir izveidotas kā atsevišķas juridiskas personas, kuras vada izpilddirektors (CEO), nozīmē skaidru atteikšanos no tradicionālās daudzu finansējuma saņēmēju pieejas. Turklāt visas ZIK darbojas saskaņā ar uzņēmējdarbības loģiku attiecībā uz savu darbību stratēģisko plānošanu, kā arī visas ZIK ir īstenojušas sadarbības koncepciju: apvienojot atšķirīgas grupas vienā atrašanās vietā, darbojoties kā daudzu ZIK darbību starpniecības centrs un apvienojot kompetenci un prasmes, kuras iegūtas dažādās specializācijas jomās Eiropas līmenī. ZIK darbību īstenošanā pastiprināta nozīme jo īpaši būs uzņēmējdarbībai, un ZIK vajadzētu būt spējīgām piesaistīt un nodrošināt uzņēmējdarbības sektora ilgtermiņa saistības.

ZIK darbības aptver visu inovācijas ķēdi un cita starpā ietver tādu maģistrantūras un doktorantūras programmu ar EIT kvalitātes zīmi izveidi, kuras apvieno izcilu zinātni ar uzņēmējdarbības izglītību, uzņēmumu izveides pakalpojumiem, kā arī mobilitātes shēmas. ZIK sākotnējās darbībās galvenā uzmanība tika pievērsta talantīgiem cilvēkiem, un pirmie rezultāti ir gūti izglītības un uzņēmējdarbības jomā, tostarp maģistrantūras un doktorantūras programmu izveidē. Divas ZIK ir apvienojušās, un tās sadarbojas kopīgā maģistrantūras programmā viedo tīklu jomā.

ZIK sasniegumi pirmā darbības gada laikā (2010.–2011. gads) ir daudzsoļi.

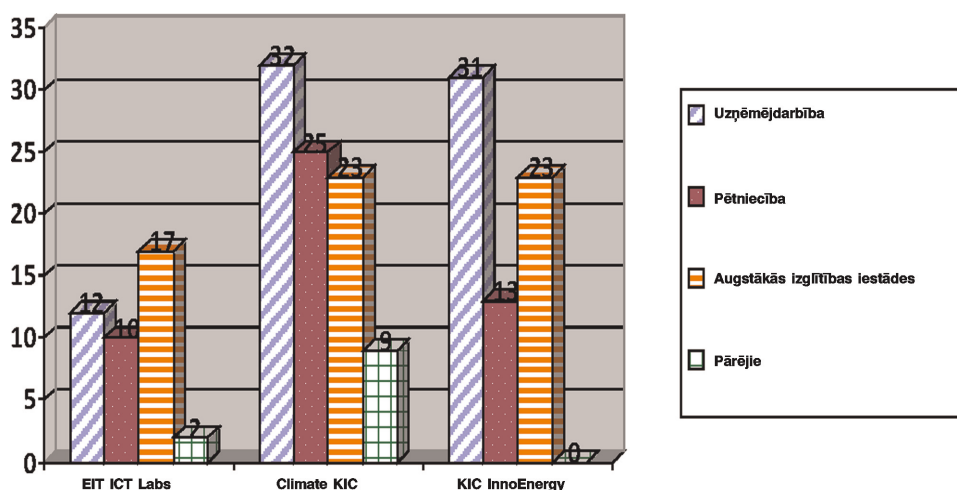
Gandrīz 500 studenti pabeidza mācības vasaras kursus, un vairāk nekā 200 studenti pašlaik ir uzņemti speciālā ZIK maģistrantūrā. Pieprasījums no talantīgu cilvēku puses ir liels: piemēram, ZIK InnoEnergy saņēma 950 pieteikumus maģistrantūras programmā, kurā varēja uzņemt 155 studentus. Studenti, kuri pabeidza Klimata ZIK kursus 2010. un 2011. gadā ir izveidojuši absolventu asociāciju, lai ilgtermiņā saglabātu līdzdalību ZIK.

Ir izveidoti seši jauni uzņēmumi, izmantojot darbības uzsākšanai paredzēti finansējumu no balvām un piešķirumiem, kā arī ZIK atbalstu. Vairāk nekā 50 jaunizveidotos uzņēmumos pašlaik notiek inkubācijas darbības. EIT IKT laboratorijas atbalsta 18 nelielus uzņēmumus, nodrošinot tiem uzņēmējdarbības konsultantus.

Saiknes zinību triādē tika izveidotas reģionālā līmenī, izmantojot tādas starpdisciplīnu profesionālās pilnveides programmas kā Klimata ZIK programma "Pionieri praksē" (līdz šim šo mobilitātes shēmu ir apmeklējuši 59 cilvēki).

Tika izveidoti jaunie intelektuālā īpašuma (IP) noteikumi no IP tiesību gūtās peļņas sadalei starp iesaistītajiem uzņēmumiem un ZIK juridisko personu.

2. grafiks. ZIK partneri 2011. gadā (uzņēmumi, augstākās izglītības iestādes, pētniecība)

1.2. EIT pievienotā vērtība: atšķirīgās īpatnības

EIT pieejai ir raksturīgi vairāki elementi, ar kuriem tā nodrošina patiesu pievienoto vērtību Savienības līmenī:

- Sadrumstalotības novēršana ar integrētām ilgtermiņa partnerībām un kritiskās masas panākšana, izmantojot tā Eiropas dimensiju. Turpinot esošās sadarbības iniciatīvas, EIT nodrošina izvēlētajām ZIK partnerībām lielāku pastāvību un stratēģiskumu. ZIK sniedz iespēju pasaules mēroga partneriem sadarboties jaunā sastāvā, optimizēt esošos resursus un izstrādāt jaunus un vajadzības gadījumā atvērtus inovāciju modeļus, iegūt jaunas uzņēmējdarbības iespējas, ko sniedz jaunas vērtību ķēdes, kurās risina riskantākas un lielāka mēroga problēmas. Turklāt, lai gan dalībvalstīs pastāv liels skaits izcilības centru, tiem bieži neizdodas atsevišķi nodrošināt kritisko masu, kas vajadzīga, lai konkurētu starptautiskā mērogā. ZIK sadarbības centri spēcīgiem vietējiem procesiem dalībniekiem piedāvā ciešu sadarbību ar citiem izcilības kritērijiem atbilstošiem partneriem citās valstīs, dodot tiem iespēju darboties un tikt atzītiem globāli.
- Ieguldījumu ietekmes palielināšana izglītībā, pētniecībā un inovācijā un jaunu inovācijas pārvaldības veidu izmēģināšana. EIT darbojas kā "inovāciju katalizators", kas palielina esošās pētniecības bāzes vērtību, paātrinot tehnoloģiju un pētījumu rezultātu apguvi un izmantošanu un pārnesot pētniecības rezultātus uz izglītību. Inovācijas pasākumi palīdz saskaņot un integrēti izmantot ieguldījumus pētniecībā un padarīt izglītības un mācību pasākumus atbilstošākus uzņēmējdarbības vides vajadzībām. Tāpēc EIT ir pieejama pietiekami liela elastība, lai varētu izmēģināt jaunos inovācijas modeļus, kas ļauj panākt īstu ZIK pārvaldības un ZIK modeļu finansējuma diferencēšanu, kā arī ātri pielāgoties, lai varētu labāk izmantot radušās iespējas.
- Talantīgu cilvēku atbalstīšana pāri robežām un uzņēmējdarbības veicināšana, integrējot zinību triādi. EIT veicina cilvēku stimulētu inovāciju un savos centienos liek uzsvartu uz studentiem, pētniekiem un uzņēmējiem. Tas nodrošina jaunas karjeras un mobilitātes iespējas akadēmiskajā un privātā sektora vidē, kā arī inovatīvas profesionālās attīstības shēmas. Gaidāms, ka EIT zīme, ko piešķir inovatīvām ZIK magistrantūras un doktorantūras programmām, veicinās starptautiski atpazīstama izcilības zīmola radīšanu, palīdzot piesaistīt talantīgus cilvēkus no Eiropas un citām valstīm. Uzņēmējdarbību veicina jauna pasaules līmeņa studentu, ieskaitot doktorantūras studentus, paaudze, kuriem ir atbilstošas zināšanas un attieksme, lai idejas pārvērstu jaunās uzņēmējdarbības iespējās. Šiem studentiem ir izšķiroša nozīme zinību triādes integrēšanā.
- Gudra finansēšana, izmantojot "sviras efektu" apvienojumā ar pieeju, kas orientēta uz rezultātiem un uzņēmējdarbību. EIT nodrošina līdz 25 % no ZIK budžeta un darbojas kā katalizators attiecībā uz 75 % no finanšu līdzekļiem, kurus iegulda dažādi valsts, privātie un trešā sektora partneri, kas uzskatāma par uzņēmējdarbībai raksturīgu pieeju un rada ievērojamu "sviras efektu", apvienojot liela mēroga ieguldījumus un pilnveidojot dažādus valsts un privātus avotus kopīgi saskaņotu stratēģiju īstenošanai. ZIK izstrādās iekšējus noteikumus, lai izvairītos no darbību dubultas finansēšanas valstu un EIT līmenī.

Turklāt, pievēršot uzmanību gan tirgum, gan ietekmei uz sabiedrību, EIT izmanto uz rezultātiem orientētu pieeju. ZIK darbojas saskaņā ar uzņēmējdarbības loģiku, pamatojoties uz gada uzņēmējdarbības plāniem, tostarp vērienīgu darbību portfeli, sākot ar izglītību un līdz pat uzņēmumu veidošanai, ar skaidriem mērķiem, rezultātiem un izpildes pamatrādītājiem (KPI), kurus izmanto rezultātu mērīšanai.

1.3. *Sinergija un papildināmība ar citām politikas un finansēšanas iniciatīvām*

Savienības iniciatīvās un programmās arvien biežāk atzīst pētniecības, inovācijas un augstākās izglītības savstarpējās attiecības. Eiropas, valsts un reģionālā līmenī ir liels savstarpēji nostiprinošu darbību potenciāls. Savienības līmenī šīs sinerģijas pilnīga izmantošana nākotnē tiks nodrošināta ar stratēģisko regulējumu, kurš paredzēts Pētniecības un inovācijas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" (2014.–2020. gadam).

EIT būtiski sekmē pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteikto mērķu izpildi, jo īpaši risinot sabiedrības problēmas veidā, kas papildina citas iniciatīvas šajās jomās. Attiecībā uz pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" EIT piedalīsies mērķa "sabiedrības problēmu risināšana" izpildē, bet, ņemot vērā pieeju, kurā paredzēta netraucēta mijiedarbība starp mērķiem, EIT veicinās arī mērķa "vadošā loma rūpniecībā" izpildi, stimulējot uz rezultātiem orientētu pieeju un tādu inovatīvu mazo un vidējo uzņēmumu izveidi, kuriem ir augsts izaugsmes potenciāls. Visbeidzot, EIT dos ieguldījumu mērķa — "izcilas zinātniskas bāzes" — radīšanā, veicinot mobilitāti pāri disciplīnu, nozaru un valstu robežām, kā arī iekļaujot uzņēmējdarbības un riska uzņemšanās kultūru inovatīvos pēcdiploma akadēmiskajos grādos.

Tāpēc EIT dos ievērojamu ieguldījumu tādu pamatnosacījumu veicināšanā, kuri nepieciešami Savienības pētniecības inovatīvā potenciāla izmantošanai un Eiropas Pētniecības telpas (EPT) īstenošanai.

Turklāt EIT nodrošina visaptverošu un nepieciešamu izglītības dimensiju Savienības pētniecības un inovācijas politikā. Izmantojot inovatīvu, uzņēmējdarbību sekmējošu izglītību, tas sasaista pētniecības un inovācijas pamatprogrammu ar izglītības politiku un programmām un sniedz vajadzīgo ilgtermiņa ieguldījumu, lai radītu ilgtspējīgas pārmaiņas augstākajā izglītībā. Īpaši izmantojot jaunus, starpdisciplīnu grādus, kas apzīmēti kā EIT grādi un ko saskaņā ar valstu noteikumiem un akreditācijas procedūrām piešķir iesaistītās augstākās izglītības iestādes, EIT vada sadarbību inovatīvas izglītības jomā, nepārprotami to saistot ar plašāko Eiropas programmu augstākās izglītības iestāžu modernizācijai, tādējādi veicinot Eiropas augstākās izglītības telpas attīstību.

Turklāt pastāv iespējas panākt savstarpēji nostiprinošu mijiedarbību ar Savienības kohēzijas politiku, veidojot saiknes starp inovācijas vietējo un globālo aspektu. Sadarbības centri nodrošina pārrobežu sadarbību, kā arī spēj labi izmantot finansējumu no dažādām shēmām attiecīgajos reģionos, kuros tie atrodas. Sadarbības centriem ir svarīga nozīme vietējās un globālās ZIK savienojamības stiprināšanā kopumā, tostarp cieši sadarbojoties ar reģionālām iestādēm, īpaši tām, kuras iesaistītas reģionālo inovācijas stratēģiju gudrai specializācijai (RIS3) izstrādē un īstenošanā. Turklāt pastāv iespēja stiprināt saiknes starp ZIK un vietējām kopu organizācijām, lai paplašinātu MVU iesaistīšanos ZIK darbībās. Sinerģijas iespējas atšķiras atkarībā no ZIK tematiskās jomas, savukārt vairākas iniciatīvas un programmas Savienības līmenī, šķiet, īpaši orientējas uz sadarbības un koordinācijas rezultātā gūto priekšrocību piedāvāšanu. Pašā EIT/ZIK koncepcijas pamatā ir esošās Eiropas izcilības pievienotā vērtība, tāpēc pašreizējās un nākamās ZIK pēc savas būtības centīsies maksimāli paplašināt šo sinerģiju. Gaidāms, ka ZIK veidos pievienoto vērtību iniciatīvām, kuras darbojas tādās jomās kā kopīgas plānošanas ierosmes (JPI), Eiropas inovācijas partnerības (EIP) un publiskā un privātā sektora partnerības (PPP).

Galvenajam instrumentam cīņā pret pētniecības sadrumstalotību – kopīgajām plānošanas ierosmēm – būtu, vajadzības gadījumā, jānodrošina Eiropas ZIK pētniecības bāzes kodols. Savukārt ZIK var paātrināt un veicināt izcilas publiskās pētniecības izmantošanu, kuru apvieno kopīgas plānošanas ierosmes, tādējādi cīnoties pret sadrumstalotību inovācijas jomā. Kopīgas tehnoloģiju ierosmes (JTI) un tikko izveidotās publiskā un privātā sektora partnerības nodrošina platformu plaša mēroga uz rūpniecību orientētas pētniecības veicināšanai un galveno tehnoloģiju izstrādes sekmēšanai. ZIK var kļūt par katalizatoru, kas veicina ieguldījumus lielajos pētījumos, atbalsta tehnoloģiju pārnei un komercializāciju, kā arī veido jaunus uzņēmumus esošajā uzņēmējdarbības vidē ar talantīgu uzņēmēju palīdzību. Izmantojot zinību triādes pieeju, EIT papildinās Eiropas Pētniecības padomes (ERC) ieguldījumu pasaules līmeņa progresīvos pētījumos visā inovācijas ķēdē, sākot no idejām līdz pat to piemērošanai un izmantošanai, kā arī nodrošinās Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosaukto darbību pētīkiem un programmā "Erasmus +" iesaistītajiem studentiem papildu iespējas inovācijā un piekļuvi uzņēmējdarbības videi, lai palīdzētu veicināt Eiropas augstākās izglītības telpas un Eiropas pētniecības telpas attīstību.

Gaidāmās Eiropas inovācijas partnerības nodrošinās visaptverošu pamatu, ar kuru tika veicināta saskaņotība un vieda sinerģija starp piedāvājuma un pieprasījuma virzīto pētniecību un inovācijas instrumentiem un politiku. ZIK var dot ieguldījumu Eiropas inovācijas partnerībā, izmantojot dalīto uzbūvi un savu praktisko pieredzi, kā arī veidojot vajadzīgo cilvēkkapitālu, izglītojot tādus galvenos dalībniekus kā uzņēmēji un pētnieki, nosakot pamatnosacījumus un apzinot labāko praksi attiecībā uz politikas, regulatīviem vai standartizācijas jautājumiem attiecīgajās nozarēs.

Praksē sinerģijas iespējas īsteno dažādos veidos — katrai ZIK un problēmai tās ir atšķirīgas. Pašlaik ZIK līmenī tiek veidotas saiknes ar citām iniciatīvām, atkarībā no katras ZIK specifikas un tematiskās jomas. Turklāt EIT būtu jāveicina ZIK sinerģijas un mijiedarbība starp visiem pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" pilāriem un ar citām attiecīgajām iniciatīvām, vienlaicīgi pienācīgi ņemot vērā pārklšanās risku.

ZIK un citu iniciatīvu sinerģijas piemēri praksē (2011. gada septembris)

- EIT IKT laboratorijas sadarbojas un strādā cieši kopā ar nākamo Interneta publisko un privāto partnerību, Artemis kopīgo tehnoloģiju ierosmi un tādām EUREKA iniciatīvām kā ITEA2 (Informācijas tehnoloģija Eiropas attīstībai) un partnerību Uzticība digitālajai dzīvei. Piemērojot tādus ZIK "katalizatorus" kā Inovāciju radars, Atbalsts patentiem un Tehnoloģiju pārnese visā Savienības finansēto pētniecības projektu dzīves ciklā, EIT IKT laboratorijas atbalsta to ietekmi uz tirgu. Piedāvājot piekļuvi saviem sadarbības centriem, ZIK var veicināt cilvēku un ideju mobilitāti visā Eiropā.
- ZIK InnoEnergy veicina Savienības energotehnoloģiju stratēģiskā plāna (SET plāns) izpildi, izmantojot cita starpā līdzdalību SETIS platformā tehnoloģiju uzraudzības un apzināšanas jomā un tās devumu Eiropas rūpniecības iniciatīvās. Pašlaik tā sadarbojas arī ar Komisijas Kopīgo pētniecības centru (JRC) tādā jomā kā modelēšanas spēja scenāriju veidošanā.
- Klimata ZIK aktīvi nodrošina sinerģiju ar kopīgām plānošanas ierosmēm (JPI) šajā jomā, jo Klimata ZIK inovācijas programmas un īstenošanas plāna pamatā daļēji būs kopīgā stratēģiskā programma, kura paredzēta kopīgajā plānošanas ierosmē klimata jomā (klimata dienesti un pielāgošanās). Klimata ZIK reģionālās inovācijas un īstenošanas kopienas (RIC) nodrošina sākotnējo Eiropas reģionālās inovācijas modeli, kurā reģioni tiek izmantoti kā pārbaudes vietas, sasaistot pārvaldības spējas veidošanu un reģionālās priekšrocības ar globālajām problēmām.

2. EIT lomas padziļināšana pēc 2013. gada: prioritātes

2.1. Izaugsmes, ietekmes un ilgtspējas stimulēšana, izmantojot EIT

Izveides posmā gūtās mācības

Sākotnējo ZIK izveides process lielā mērā bija "mācīšanās darot". Tas liecināja, ka ZIK ir jauni veidojumi, un neviena no procesā iesaistītajām pusēm pienācīgi nenovērtēja to, cik sarežģīta būs ZIK juridiskā reģistrēšana, kā arī ZIK un to partneru līgumisko attiecību veidošana. Izveides procesu apgrūtināja arī zināšanu trūkums par to, kāds ir piemērotākais juridiskā statusa veids. Lai gan ir jāsaglabā augšupējā pieeja, kas katrai ZIK sniedz pietiekamu rīcības brīvību savu partnerību organizēšanā, vienlaicīgi būtu jānodrošina arī turpmākas norādes un atbalsts piemērotā juridiskā statusa noteikšanā. Turklāt nedrīkst pārāk zemu novērtēt to, cik problemātiski ir apvienot atšķirīgo akadēmisko aprindu un uzņēmējdarbības kultūru vienā juridiskā personā; tāpēc ir svarīgi, ka gan ZIK, gan EIT līmenī tiek atbalstītas kopīgas vērtības. Turklāt ZIK ir apjomīgi institucionāli jauninājumi, un visas ZIK ir atšķirīgas savu īpašību ziņā, tostarp atšķiras to lielums un organizācija. Līdz ar to ir iespējams izmantot visdažādākos inovācijas modeļus, tomēr tas arī apgrūtina ZIK vispārējo koordinēšanu un pārraudzību.

Turpmāk EIT būtu laikus jāsniedz skaidrākas norādes, jau sākot ar atlases procesu, lai nodrošinātu svarīgāko stratēģisko elementu vienotu ieviešanu visās ZIK, vienlaicīgi ļaujot ZIK organizēšanā, darbībā un finansēšanā izmantot dažādas pieejas.

EIT būtu jāierobežo administratīvais slogs un jānodod pašreizējo ZIK paraugprakse un pieredze jaunajām ZIK. Visbeidzot, pašreizējās trīs ZIK vēl nenodrošina kritisko masu, lai EIT pilnībā īstenotu savu potenciālu kā vadošais inovāciju institūts.

Turklāt EIT ir jābūt vairāk nekā atsevišķo daļu kopsummai, un ir jāveicina ZIK savstarpējā darbība.

Ilgtermiņā EIT ir jāveido skaidra identitāte un jātop par starptautisku EIT zīmolu. Veidojot spēcīgu EIT zīmolu, varētu veikt pasākumus, ar kuriem izveidotu spēcīgus tīklus ap EIT, ko veidotu gan indivīdi, gan uzņēmumu pārstāvji (studenti, absolventi, izglītības darbinieki, uzņēmēji, speciālisti, utt.), un rīkot konferences un pasākumus identitātes un atpazīstamības veicināšanai.

EIT kā ieguldītājs zinību triādē

Pamatojoties uz šīm mācībām, EIT mērķis ir nostiprināt un turpināt attīstīties kā ieguldītājam, kurš atbalsta un veicina to, ka apvienojas Eiropā pastāvošie pētniecības, uzņēmējdarbības un augstākās izglītības izcilības centri, kā arī sekmē to sistemātisku ilgtermiņa sadarbību, izmantojot ZIK.

EIT "ieguldītāja pieeja" uzsvars tiek likts uz labāko stratēģisko iespēju noteikšanu un pasaules līmeņa partnerību — ZIK — atslasi. Šajā pieejā ir paredzēts, ka EIT piešķir ZIK ikgadējās dotācijas, pamatojoties uz to līdzšinējās darbības rezultātiem un uzņēmējdarbības plānā ierosinātajām darbībām saskaņā ar skaidru un pārredzamu procedūru. Ārēji, neatkarīgi eksperti veiks uzņēmējdarbības plānu novērtējumu. Tādējādi EIT ne tikai jānosaka vispārīgi virzieni un redzējumi, bet arī jānodrošina ZIK ar atbilstoša līmeņa atbalstu un jāuzrauga to darbība. Vienlaikus ZIK tiek dota ievērojama rīcības brīvība definēt savu programmu, iekšējo stratēģiju un organizāciju, kā arī veikt darbības un piesaistīt talantīgus cilvēkus un vajadzīgos līdzekļus.

Ieguvumi no EIT ieguldījuma ZIK tiks vērtēti pēc tā, kādu taustāmu labumu tās var dot Eiropas ekonomikai un sabiedrībai kopumā, piemēram, radot jaunus uzņēmumus, produktus un pakalpojumus esošajos un nākotnes tirgos, prasmīgākus uzņēmējus, jaunas un pievilcīgākas darba iespējas, kā arī piesaistot un saglabājot talantīgus cilvēkus no Savienības un citām valstīm.

Tāpēc EIT jāizveido stabila pārraudzības un novērtēšanas sistēma, kurā galveno uzmanību pievērš sasniegumiem, rezultātiem un ietekmes radīšanai gan uz ekonomiku, gan uz sabiedrību, kā arī kritērijiem, kuri balstīti uz labāko starptautisko praksi. Veidojot līdzsvarotu darbības rezultātu pārraudzības sistēmu EIT ietekmes novērtēšanai, izmantojot ZIK, EIT prioritāte šajā jomā ir tā organizatoriskās darbības rezultāti un ieguldījums pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" mērķu sasniegšanā.

Tāpēc arī EIT uzņēmuma identitātes izveide, ko veic kopā ar ZIK, izmantojot kopīgu vērtību kopumu, ir svarīgs elements. Lai arī ZIK un to atsevišķiem partneriem ir savas uzņēmumu identitātes un vērtības, tām ir arī kopīgas vērtības, kuras apvieno EIT un ZIK. Tās ir izcilība visā zinību triādē; ļoti prasmīgi un uz uzņēmējdarbību orientēti cilvēki; ilgtermiņa sadarbība pāri robežām, disciplinām un nozarēm; uzsvars uz ietekmi uz sabiedrību un ekonomiku. Šāda identitāte palīdzēs sekmēt EIT un ZIK ārējo pamanāmību un reputāciju.

2.1.1. Esošo ZIK nostiprināšana un to izaugsmes un ietekmes veicināšana

EIT aktīvi atbalstīs pirmās trīs ZIK, lai palielinātu to potenciālu un ietekmi, kā arī to ieguldījumu pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" mērķu sasniegšanā. Laika gaitā ZIK paplašinās savu sākotnējo darbību portfeļus, lai izmantotu jaunas tirgus un sabiedrības iespējas, kā arī pielāgotos mainīgajiem apstākļiem pasaulē. Lai to atbalstītu, EIT ciešā sadarbībā ar katru atsevišķu ZIK ieteiks un atklāti un pārredzami definēs pielāgotas līdzfinansēšanas stratēģijas, kuras vienlaikus veido stratēģisko darbību pamatu, raugoties no EIT perspektīvas.

ZIK vajadzētu joprojām būt dinamiskām partnerībām un tādējādi, pamatojoties uz izcilību, pieejamām jauniem partneriem visā Eiropā, bet vajadzības gadījumā jāpārtrauc sadarbība ar esošajiem partneriem. ZIK jāizmanto jauni esošās un potenciālās izcilības avoti, ja tie nodrošina pievienoto vērtību, izmantojot jaunu partneru līdzdalību esošajos sadarbības centros, uzlabotu katras ZIK sadarbības centru savstarpējo sadarbību vai pat jauna sadarbības centra izveidi, vienlaikus saglabājot ZIK partnerību mērķtiecību, stabilitāti un pārvaldi.

Labs līdzsvars starp sadarbību un konkurenci ir tikpat svarīgs, lai ZIK darbotos maksimāli labi. EIT stimulēs ZIK iesaistīšanos savstarpējā ZIK darbā jomās, kurās ir ievērojams sinerģijas potenciāls, piemēram, izmantojot kopīgus profesionālās pilnveides kursus, kopīgas pētniecības darbības, maģistra vai doktora grādus vai arī savstarpēju ZIK mobilitāti akadēmiskajās un uzņēmējdarbības aprindās. Vienlaikus EIT stimulēs zināmu konkurenci, lai mudinātu ZIK turpināt koncentrēties uz rezultātiem un ietekmi, kā arī veiks atbilstošus pasākumus, ja rezultāti būs neapmierinoši.

ZIK izmanto ne tikai savu partneru esošo izcilo pētniecības bāzi, bet ir arī EIT izglītošanas uzdevuma veicināšanas un īstenošanas avangards. Mērķis ir izglītēt un apmācīt talantīgus cilvēkus, palīdzot viņiem gūt globālajā zināšanu ekonomikā un sabiedrībā vajadzīgās prasmes, zināšanas un domāšanu, tostarp uzņēmējdarbības iemaņas. Tāpēc EIT cita starpā aktīvi popularizē EIT zinātniskos grādus, uzraugot to kvalitāti un saskaņotu īstenošanu ZIK. Šajās darbībās tās plaši izmantos līdzīgi kvalificētu speciālistu un ekspertu salīdzinošu vērtēšanu, kā arī veidos dialogu ar valstu un starptautiskajām kvalitātes nodrošināšanas iestādēm. Tas veicinās EIT kvalifikāciju atzīšanu un reputāciju valstu un starptautiskā līmenī un vairo to pievilcību globālā līmenī, tādējādi palielinot absolventu nodarbinātības līmeni un vienlaikus nodrošinot platformu starptautiskai sadarbībai. Nākotnē ZIK tiks mudinātas paplašināt darbības pēcdiploma izglītības jomā, lai piedāvātu lielāku mācību programmu daudzveidību plašākām inovatīvām un profesionālās attīstības darbībām, tostarp izglītību vadītājiem, pielāgotus apmācību kursus, tostarp profesionālās apmācības kursus, un vasaras skolas, kā arī prakses iespējas ZIK un to partneros.

Lai veicinātu ZIK izglītojošās darbības un sasniegtu plašāku auditoriju, ZIK var paredzēt eksperimentālu pirm-sdiploma kursu, tālmācības vai e-mācību modeļu vai skolas izglītībai paredzētu kopumu izstrādi.

EIT:

- mudinās ZIK veidot lielāku izglītības un apmācības darbību daudzveidību un sniegt konsultācijas par šīm darbībām, kā arī paaugstināt informētību par šīm darbībām;
- pakāpeniski izveidos konkurētspējīgus ZIK dotācijas procentuālo daļu piešķiršanas pārskata mehānismus, kuru pamatā būs ZIK uzņēmējdarbības plāni un rādītāji un kuros ņems vērā ZIK atšķirīgo izaugsmes tempu;
- mudinās ZIK izstrādāt kopīgas darba programmas horizontālos jautājumos;
- izveidos EIT kvalifikāciju salīdzinošās vērtēšanas sistēmu un veidos dialogu ar valsts un starptautiskām kvalitātes nodrošināšanas iestādēm, lai veicinātu konsekventu pieeju;

2.1.2. Jaunu ZIK veidošana

Lai turpinātu palielināt ietekmi un stimulēt inovāciju jaunās sabiedrības problēmu jomās, EIT pakāpeniski paplašinās savu ZIK portfeli. Ejot pa pakāpenisku attīstības ceļu un veidojot jaunas ZIK, EIT nodrošinās, ka tiek pienācīgi ņemtas vērā iepriekšējos posmos gūtās mācības un ka ZIK tiek veidotas tikai tajās jomās, kurās tiešām ir inovācijas potenciāls un augstākā līmeņa izcilība, ko var izmantot kā pamatu. Tāpēc laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam jaunas ZIK tiks veidotas trijās kārtās. Aicinājums izveidot divus ZIK tiks izteikts 2014. gadā, nākamais aicinājums izveidot divus ZIK tiks izteikts 2016. gadā un visbeidzot aicinājums izveidot vienu ZIK tiks izteikts 2018. gadā ar noteikumu, ka tiks pārskatīts EIT, kā paredzēts 32. panta 2. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1291/2013 ⁽¹⁾, tādējādi laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam tiks izveidotas astoņas ZIK (kas nozīmē 35–45 sadarbības centru izveidi visā ES). ZIK atlases process stingri balstīsies uz pozitīviem pirmajā ZIK kārtā gūtās pieredzes rezultātiem un uz vispārēju EIT un esošo ZIK ārējo novērtējumu, tostarp uz novērtējumu par ZIK ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību un EIT ieguldījumu Savienības un dalībvalstu inovācijas spējas stiprināšanā, kā arī attiecīgā gadījumā uz pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" novērtējuma rezultātiem.

Jaunas ZIK veidos jomās, kurās ir plašs inovācijas potenciāls. Tāpēc EIT veicina plašas Savienības politikas programmas mērķu izpildi, jo īpaši attiecībā uz pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" mērķiem, kura izvirza vairākas lielas sabiedrības problēmas, kā arī attiecībā uz ražošanas tehnoloģijām un pamattehnoloģijām. Mērķis ir izveidot ZIK tajās tematiskajās jomās, kuras apjoma un sarežģītības dēļ ir piemērota tikai starpdisciplīnu, pārrobežu un starpnozarju pieeja. Tāpēc tematisko jomu atlases pamatā jābūt rūpīgai analīzei, lai novērtētu, vai ZIK tiešām var radīt pievienoto vērtību un pozitīvi ietekmēt ekonomiku un sabiedrību.

Eiropas Komisija ir veikusi šo analīzi, izmantojot procesu, kurš nodrošina nākamo ZIK tematu potenciāla objektīvu novērtējumu. Sākuma punkts bija SIP projekts, kuru EIT valde iesniedza Komisijai 2011. gada jūnijā. Vienlaikus tika izstrādāts stabils kritēriju kopums, lai dotu iespēju objektīvi novērtēt katra nākamā piedāvātā temata inovācijas potenciālu. Šo kritēriju derīgumu pārbaudīja plaša inovācijas kopiena visā zinību triādē, izmantojot atklātu sabiedrisko apspriešanu. Šā procesa rezultātā tika izvirzīti kritēriji, kuri:

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1291/2013 (2013. gada 11. decembra), ar ko izveido Pētniecības un inovācijas pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" (2014.–2020. gads) (Sk. šā Oficiālā Vēstneša 104. lpp).

- Risina Eiropas galvenās ekonomiskās un sabiedriskās problēmas, kā arī veicina stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanu.
- Pielāgojas un atbilst attiecīgajai Savienības politikai, kā arī esošajām pamatprogrammās "Apvārsnis 2020" un "Erasmus +" noteiktajām iniciatīvām.
- Spēj piesaistīt ieguldījumus un ilgtermiņa saistības no uzņēmumiem; produktiem jau ir noieta tirgus vai arī piemīt spēja radīt jaunus tirgus.
- Rada ilgtspējīgu un sistēmisku ietekmi, ko var izmērīt, ņemot vērā jaunus izglītus uzņēmējus, jaunas tehnoloģijas, jaunus uzņēmumus un jaunas augsti kvalificētas darba vietas;
- Veidojot kritisko masu, no visas Eiropas apvieno pasaules līmeņa pētniecības, izglītības un inovācijas jomas ieinteresētās personas, kuras citādi nesatiktos, tostarp veido sadarbību ar partneriem ārpus Eiropas.
- Rada vajadzību izveidot starpdisciplīnu pieejas un mudina augstākās izglītības iestādes izstrādāt jaunus izglītības veidus, kuri pārsniedz disciplīnu robežas.
- Novērš trūkumus tādās inovācijas jomās kā Eiropas paradokss, t. i. temati, kuros Eiropai ir spēcīga pētniecības bāze, bet slikti inovācijas darbības rezultāti.

EIT projektā iekļauto un plašākas ieinteresēto personu kopienas ierosināto tematu novērtējums skaidri liecināja par atšķirīgu ZIK izveides ietekmi konkrētās tematiskās jomās. Rezultātā vairāki temati tika pilnībā noraidīti, bet citiem mainīja definīciju, lai tie labāk atbilstu Eiropas un globālā konteksta specifikai attiecīgajā jomā.

Ir noteiktas šādas tematiskās jomas, kurās jaunas ZIK izveidei ir vislielākais pievienotās vērtības radīšanas un reāls inovācijas atbalsta potenciāls:

- Inovācija veselīgai dzīvei un aktīvām vecumdienām.
- Izejvielas — ilgtspējīga izpēte, ieguve, apstrāde, otrreizējā pārstrāde un aizstāšana
- Pārtika nākotnei — ilgtspējīga piegādes ķēde no resursiem līdz patērētājiem
- Pievienotās vērtības ražošana
- Pilsētvides mobilitāte

Sīkāka informācija par katru atsevišķu tematu ir sniegta faktu lapās dokumenta beigās ⁽¹⁾.

Pamatojoties uz šiem tematiem, EIT saglabās autonomiju nākamajā ZIK atlases procesa organizēšanā. Nākamo uzaicinājumu veidot ZIK panākumi lielā mērā ir atkarīgi no skaidriem norādījumiem par gaidāmajiem rezultātiem un prasībām, kā arī termiņa, kurā ZIK pieteikuma iesniedzējiem būs iespēja sagatavoties gan juridiski, gan finansiāli pirms priekšlikuma iesniegšanas. ZIK tiks atlasītas, izmantojot sīki izstrādātus, EIT regulā definētus kritērijus, pamatojoties uz vispārējiem izcilības un inovācijas nozīmes principiem. Jebkurai atlasītajai ZIK būs jāparāda, kā tā radīs maksimālu ietekmi attiecīgajā jomā, un jāpierāda savas stratēģijas dzīvotspēja.

⁽¹⁾ Faktu lapās sniegts veiktās analīzes kopsavilkums par katras ZIK nozīmi un pievienoto vērtību ierosinātajā temātā. Tajās sniegta orientējoša informācija, ko varētu panākt ar ZIK konkrētajā jomā, nenosakot ZIK nākotnes darbības un darba metodes.

Atspoguļojot vajadzību piemērot pakāpenisku pieeju jaunu ZIK veidošanai, pirmo triju kārtu tematu pamatā ir attiecīgās jomas briedums, potenciālā ietekme uz ekonomiku un sabiedrību, kā arī sinerģijas iespējas ar citām iniciatīvām. Temati 2014. gada kārtai ir:

- Inovācija veselīgai dzīvei un aktīvām vecumdienām.
- Izejvielas — ilgtspējīga izpēte, ieguve, apstrāde, otrreizējā pārstrāde un aizstāšana

Temati 2016. gada kārtai ir:

- Pārtika nākotnei — ilgtspējīga piegādes ķēde no resursiem līdz patērētājiem
- Pievienotās vērtības ražošana

Temats 2018. gada kārtai ir:

- Pilsētvides mobilitāte.

EIT:

- sagatavos atlases procedūru katrai ZIK kārtai tā, lai ZIK pieteikuma iesniedzējiem būtu pietiekami laika priekšlikuma izstrādei;
- izteiks uzaicinājumus izveidot piecas jaunas ZIK: uzaicinājumu izveidot divas jaunas ZIK 2014. gadā par tematiem "Veselīga dzīve un aktīvas vecumdienas" un "Izejvielas"; uzaicinājumu izveidot divas jaunas ZIK 2016. gadā par tematiem "Pārtika nākotnei" un "Pievienotās vērtības ražošana" un vienu jaunu ZIK 2018. gadā par tematu "Pilsētvides mobilitāte";
- veiks visu iespējamo, lai nodrošinātu, ka pēc iespējas daudzas potenciālās ieinteresētās personas tiek informētas par nākamo ZIK atlases procedūru;
- nodrošinās, ka nākamo ZIK atlases procedūru pamatnosacījumi veicina optimālu rezultātu, īpaši sniedzot skaidrus norādījumus attiecībā uz prasībām un procesiem, kā arī dodot priekšlikumu iesniedzējiem pietiekami daudz laika, lai izveidotu partnerību.

2.2. EIT ietekmes palielināšana

Inovācijas veicināšana visā Savienībā

Sākotnējā periodā EIT centieni galvenokārt bija vērsti uz ZIK dibināšanu. Tā kā EIT skaidri definēts mērķis ir stiprināt esošos izcilības centrus, EIT būs jānodrošina priekšrocības arī tām Savienības jomām, kuras tieši nepiedalās ZIK darbā. Tāpēc svarīgs EIT uzdevums ir aktīvi veicināt paraugprakses izplatīšanu zinību triādes integrācijas jomā, lai attīstītu kopīgo inovācijas un zināšanu apmaiņas kultūru.

Nākotnē EIT jāstrādā, lai padarītu ZIK pieredzi saprotamu un ieviešamu, kā arī padarītu to par kultūru, kas var būt paraugs Eiropā un ārpus tās. Nosakot, analizējot un apmainoties ar paraugpraksi, kā arī jauniem pārvaldības un finansēšanas modeļiem no ZIK, EIT cenšas nodrošināt, ka EIT un ZIK radītās zināšanas tiek izplatītas un sniedz priekšrocības visiem cilvēkiem un iestādēm, tostarp arī tām, kuras tieši nepiedalās ZIK.

EIT arī centīsies palielināt savu pamanāmību visā Savienībā. Būtu jāizmanto visi attiecīgie saziņas veidi un kanāli, lai nodrošinātu pietiekamu informācijas pieejamību par EIT un ZIK darbību un darbības jomu.

EIT var būt izšķiroša loma dažādo ZIK izmantoto pieeju sintēzē un to nodošanā jomām ar vāju inovācijas spēju, kuras citādi nevarētu izmantot EIT gūto pieredzi. Šāda ietekme nodrošinās, ka EIT pieredzes priekšrocības dos ieguldījumu inovācijas spēju attīstībā šajās jomās. Šāda iesaistīšana nodrošinās, ka EIT pieredzes priekšrocības dos ieguldījumu inovācijas spēju attīstībā šajās jomās. Šai darbībai ir iespējama liela atdeve, ciktāl tās pamatā ir ZIK veikums

Reģionālās inovācijas shēma (RIS), kas ir vērsta uz augstākās izglītības iestāžu, pētniecības organizāciju, uzņēmumu un citu iesaistīto personu organizāciju partnerattiecībām, nodrošinās īpašu mehānismu labākās prakses izplatīšanai un līdzdalības paplašināšanai ZIK darbībās.

Šāda shēma ne tikai nodrošinās iespēju dalībniekiem no vietām, kas atrodas ārpus ZIK, gūt pieredzi no ZIK un atvieglot mijiedarbību ar ZIK, bet arī stimulēs viņus pilnībā izmantot zināšanas un zinātību, kura gūta ārpus ZIK, tādējādi stiprinot inovāciju spējas visā Savienībā. Turklāt RIS dalībniekiem būs jāapliecina skaidra tematiskā iekļaušanās, atsaucoties uz attiecīgajiem reģionālās inovācijas plāniem, jo īpaši pārdomātas specializācijas stratēģijām, lai nodrošinātu stratēģisku ietekmi.

Šo shēmu brīvprātīgi īstēnos ZIK, vajadzības gadījumā saņemot EIT atbalstu. Dalībnieki tiks izvēlēti saskaņā ar atklātu un pārredzamu procedūru, ko pārvaldīs ZIK.

RIS ietvaros veiktās darbības būs ZIK kompetencē. Tās varētu ietvert strukturētus mobilitātes pasākumus, lai nodrošinātu, ka jebkura vecuma un abu dzimumu talantīgi studenti, pētnieki, pasniedzēji un uzņēmēji visos karjeras līmeņos ārpus ZIK varētu iesaistīties ZIK darbībās.

Tā kā RIS dalībnieki, lai veicinātu līdzdalību RIS, lielākoties izmantos citus finansējuma avotus, tostarp valsts finansējumu, struktūrfondus un pašu resursus, EIT var sniegt stimulus RIS īstenošanai ar ZIK, izmantojot strukturētus mobilitātes pasākumus tā izplatīšanas programmas un iesaistošu darbību ietvaros.

Mācību galvenie virzītājspēki EIT līmenī var būt: uz inovāciju orientēta izcila pētniecība jaunu uzņēmumu un jaunu uzņēmējdarbības modeļu radīšanai, tostarp iespējas MVU un valsts sektora iestādēm aktīvāk līdzdarboties inovāciju jomā, intelektuālā īpašuma portfeļu pārvaldība un jaunas pieejas attiecībā uz intelektuālā īpašuma apmaiņu, uzņēmējdarbība un jauni un integrēti starpdisciplīnu izglītības veidi; inovatīva pārvaldība un finanšu modeļi, kuru pamatā ir atvērtas inovācijas vai valsts sektora iestāžu iesaistīšanas koncepcija. Tas palīdzēs EIT būt par paraugu un rīkoties kā "spēles noteicējam" Eiropas inovāciju vidē, kā arī kļūt par starptautiski atzītu pasaules līmeņa inovāciju iestādi.

Talantu stimulēšana un piesaiste

Galvenais, kas vajadzīgs veiksmīgai inovācijai, ir talantīgi cilvēki. Viens no EIT svarīgākajiem uzdevumiem ir dot iespēju talantīgiem cilvēkiem pilnībā izmantot savu potenciālu un izveidot vidi, kurā viņi var attīstīties. Izmantojot ZIK, EIT rada šādu vidi, bet tā jāpapildina ar stratēģijām, kuras paredzētas izcili talantīgu cilvēku piesaistīšanai un iesaistīšanai no vietām, kas atrodas ārpus ZIK.

Turklāt EIT uzdevums ir piesaistīt talantīgus cilvēkus no valstīm ārpus Savienības. Radot spēcīgu zīmolu un veicinot stratēģiskas attiecības ar galvenajiem partneriem no visas pasaules, EIT var vairojot ZIK partneru pievilcību. Ciešā sadarbībā ar ZIK EIT jāizstrādā stabila starptautiskā stratēģija, kurā noteiktas un iesaistītas attiecīgās kontaktpersonas un potenciālie partneri. Šajā sakarā EIT un ZIK pilnībā jāizmanto tādas šajā jomā esošās Savienības iniciatīvas kā Savienības pētniecības, izglītības, apmācības un jaunatnes programmas, tostarp programma "Erasmus +" un Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās darbības, kā arī citas mobilitātes iniciatīvas Savienības līmenī. Turklāt, cita starpā sekmējot EIT absolventu tīkla izveidi, EIT var veicināt zināšanu apmaiņu, darbaudzināšanu un sakaru veidošanu.

Lai atbalstītu talantīgus cilvēkus un izcilas idejas, EIT veiks tādus papildu pasākumus kā ideju konkursu organizēšana vai balvu par inovācijām piešķiršana, īstenojot to kā savu iniciatīvu vai sadarbībā ar vadošajiem globālajiem partneriem.

EIT:

- mudinās piedalīties iesaistošās darbībās un jo īpaši vajadzības gadījumā sniegt atbalstu ZIK saistībā ar reģionālās inovācijas shēmu;
- izveidos/pielāgos tiešsaistes instrumentu, lai veicinātu zināšanu apmaiņu un sakaru veidošanu visā EIT;
- izveidos un atbalstīs funkcionālu un stabilu EIT/ZIK izglītības un apmācības darbību absolventu tīklu ("EIT absolventi");

- padarīs ZIK gūtās mācības un panākumus pieejamus plašai Savienības inovācijas kopienai un ārpus tās. To var panākt arī, izveidojot glabātuvi, kurā pieejami mācību kursi no EIT un ZIK izglītības un apmācību pasākumiem.
- nodrošinās plašu privātā sektora, tostarp MVU, līdzdalību zinību triādē.

2.3. Jauni īstenošanas mehānismi un uz rezultātiem orientēta pārraudzība

EIT ir obligāti jāveic atbildīga un saprotama vienkāršošana, lai sasniegtu efektīvus rezultātus, veicinātu inovācijas sasniegumus un iesaistītu uzņēmēju aprindas. EIT joprojām var maksimāli izmantot savu elastīgumu, lai panāktu lielāku vienkāršošanu.

Kā iestāde, kura veic ieguldījumu ZIK, EIT uzskata vienkāršošanu par dinamisku procesu, kas iekļauts EIT darbībā un ir ZIK atbalsta funkcijas neatņemama sastāvdaļa. Tāpēc EIT centīsies pielāgot, uzlabot un pilnveidot savus pārraudzības, ziņošanas un finansēšanas procesus un pastāvīgi meklēs iespēju vienkāršot pieeju, kura var palīdzēt ZIK apmierināt jaunās radušās vajadzības un veicināt savu ietekmi.

ZIK nodrošinās ideālu vietu, kur izmēģināt jaunās inovāciju finansēšanas un pārvaldības pieejas. Izmantojot ZIK eksperimentus un pieredzi, EIT īsteno vienkāršošanas programmu tādās svarīgās jomās kā līgumi, vienkāršota ziņojumu iesniegšana, vienreizējie maksājumi un vienotās likmes, lai samazinātu ZIK administratīvo slogu.

Komisija cieši uzraudzīs EIT spēju īstenot iespējami vienkāršus ZIK darbību finansēšanas un pārvaldības nolīgumus un principus, pamatojoties uz EIT izstrādāto vienkāršošanas programmu. Gūto ieskatu, tostarp trūkumus, darīs zināmu nākamajām ZIK, kā arī to ietvers pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" programmās un shēmās.

Komisija ir palielinājusi atbalstu pareizas un stabilas, uz rezultātiem orientētas EIT pārraudzības sistēmas izveidei. Šī pārraudzības sistēma nodrošinās EIT un ZIK pilnīgu pārskatatbildību, rezultātu kvalitāti, ieguldījumu pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" prioritāšu īstenošanā, vienlaikus ļaujot ZIK darbībām saglabāt elastīgumu un pieejamību jaunām idejām un partneriem. Tādējādi EIT varēs attīstīt stabilu ZIK darba rezultātu, tostarp finansējuma avotu, apkopošanas un analizēšanas spēju, novērtēt EIT darbības rezultātus saistībā ar tā mērķiem, kā arī izvērtēt EIT un ZIK, ņemot vērā paraugpraksi Eiropas un pasaules līmenī.

Sistēma būs elastīga un vajadzības gadījumā tiks pielāgota, lai ņemtu vērā EIT un ZIK darbību attīstību un izaugsmi. Ņemot vērā neatkarīga, ārēja eksperta novērtējumā paustos ieteikumus un vispārējus pārraudzības noteikumus, kas iekļauti pamatprogrammā "Apvārsnis 2020", Komisija ierosināja saistībā ar EIT un ZIK izveidot EIT uz rezultātiem orientētu darbības rezultātu pārraudzības sistēmu, kura darbojas četros līmeņos:

- Pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" līmenis: regulāri pārbauda EIT un ZIK ieguldījumu pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" mērķu sasniegšanā.
- EIT līmenis: novērtē EIT kā efektīvas un lietderīgas Savienības struktūras darbības rezultātus; vērtējot, ņem vērā ZIK sniegto atbalstu, iesaistīšanas, izplatīšanas un starptautisko darbību intensitāti un tvērumu, kā arī to spēju īstenot vienkāršotas procedūras.
- Savstarpējais ZIK līmenis: pārbauda visu ZIK ieguldījumu EIT stratēģisko mērķu īstenošanā, kā noteikts tādā speciālā instrumentā kā EIT rezultātu apkopojums.
- Atsevišķas ZIK līmenis: uzrauga atsevišķas ZIK darbības rezultātus, pamatojoties uz individuāliem mērķiem un izpildes pamatrādītājiem (KPI), kuri paredzēti atsevišķas ZIK uzņēmējdarbības plānā. ZIK izmanto dažādus uzņēmējdarbības modeļus un tirgus, un tāpēc arī dažādus nozares KPI, kuriem ir liela nozīme atsevišķas ZIK sekmīgā pārvaldībā.

EIT:

- izstrādās vienkāršošanas programmu, tostarp kritērijus gūto panākumu novērtēšanai, un saskaņā ar gada darbības pārskatu ziņos Komisijai par īstenošanas gaitu; nodrošinās, ka jaunos vienkāršošanas modeļus izplata visā Savienībā un ka tiek informētas arī citas Savienības iniciatīvas;

- sadarbībā ar Komisiju un ZIK izveidos vispārēju sistēmu, lai pārraudzītu: EIT ieguldījumu pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" īstenošanā; EIT ietekmi, veicot EIT un ZIK darbības; un ZIK rezultātus; EIT iekļaus informāciju par visām savām pārraudzības darbībām gada darbības pārskatā, kurš jānosūta Eiropas Parlamentam un Padomei.

3. Efektīva lēmumu pieņemšana un darba nosacījumi

EIT pārvaldības struktūra apvieno ZIK augšupējo pieeju un stratēģiskus norādījumus no EIT līmeņa. Tāpēc lēmumu pieņemšanai EIT līmenī jānotiek, ņemot vērā stratēģisku perspektīvu, apvienojumā ar efektīviem īstenošanas mehānismiem un sistemātisku zinību triādes dalībnieku iesaistīšanu visā Eiropā.

EIT pārvaldības modelis ir apliecinājis savu vispārējo vērtību. Tomēr sākotnējā darbības posma pieredze liecina, ka var veikt papildu pasākumus, lai palielinātu EIT lēmumu pieņemšanas un īstenošanas mehānismu efektivitāti. Attiecības starp EIT valdi, kura atbild par stratēģiskiem lēmumiem, un EIT galveno biroju, kurš atbild par īstenošanu, ir jādefinē un jāracionalizē skaidrāk. EIT galvenajam birojam būs jādefinē tās svarīgās jomas, kurās EIT jāsniedz atbalsts ZIK, nodrošinot atbilstošu līdzsvaru starp atbalsta un pārraudzības funkcijām. Valdei jānodrošina, ka stratēģiskos lēmumos pienācīgi tiek ņemta vērā ZIK, kā arī plašākas inovācijas kopienas pieredze. Visbeidzot, EIT arī turpmāk būtu jāatbild Padomes un dalībvalstu priekšā.

3.1. EIT lēmumu pieņemšanas pilnveide un precizēšana

EIT valde nosaka EIT stratēģisko virzienu un pamatnosacījumus ZIK, kā arī ar to dalībnieku starpniecību sasaista EIT ar dažādām ieinteresēto personu kopienām attiecīgajā jomā. Saskaņā ar EIT uzņēmējdarbību orientēto pieeju lēmumu pieņemšanai jānotiek efektīvi, ātri un mērķtiecīgi.

Šajā ziņā noteicošie faktori ir valdes locekļu skaits, uzbūve un procedūras. Neatkarīgu locekļu princips apvienojumā ar ierobežotu vēlto locekļu skaitu, kuri pārstāv ZIK, ir apliecinājis savu vērtību un dod iespēju savākt zinātību no visas zinību triādes. Sākotnējais modelis ar 18 vēlētiem locekļiem un vēl nesen iesaistītajiem 4 papildu ZIK pārstāvjiem tomēr ir parādījis, ka tā iespējas ir ierobežotas. Valdes samazināšanas rezultātā lēmumu pieņemšana notiks efektīvāk un samazināsies papildu administratīvās izmaksas.

Visbeidzot, papildu efektivitāti var gūt, atkal pievēršot EIT valdes uzmanību tās pamatuzdevumam — stratēģisko norādījumu sniegšanai. Turklāt turpināsies saskaņotības nostiprināšana ar citām Savienības iniciatīvām, izmantojot plašu apspriešanos ar Eiropas Komisiju par trīs gadu darba programmu. Informācija par EIT un ZIK no EIT trīs gadu darba programmas ļaus novērtēt un nodrošināt papildināmību ar pārējām pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" sadaļām un citām Savienības politikas jomām un instrumentiem. Visas šīs izmaiņas ir iekļautas grozītajā Regulā (EK) Nr. 294/2008.

EIT valdes lēmumus īsteno EIT galvenais birojs direktora vadībā, kurš ir atbildīgs par EIT darbībām. Tādējādi galvenais birojs atspoguļo uz rezultātiem orientēto EIT un ZIK būtību, kas arī ir vienkāršošanas procedūru virzītājspēks. Vienlaikus EIT galvenais birojs pilnveido spēju sistemātiski saņemt ZIK gūtās mācības un padarīt tās pieejamas plašākai inovāciju kopienai. Laika gaitā EIT galvenais birojs kļūs par paraugprakses glabātuvī un reālu zināšanu partneri politikas veidotājiem.

EIT galvenā biroja uzdevums ir talantīgu speciālistu piesaiste un paturēšana. Lai piesaistītu talantīgākos cilvēkus un labākās prasmes, EIT birojs definēs skaidru cilvēkresursu stratēģiju, tostarp iespējas, kuras pārsniedz tiešas nodarbinātības iespējas, piemēram, norīkošana vai pagaidu piesaiste, veicinot regulāru apmaiņu ar personālu un praktiskiem starp izcilām inovācijas, pētniecības un izglītības iestādēm no Savienības un pārējās pasaules.

EIT:

- izmantojot gudru cilvēkresursu stratēģiju, tostarp sistemātiski izmantojot iekšējos un ārējos speciālistus un iekšējās pārvaldības procedūras, EIT izveidosies par atsaucē iestādi inovatīvas pārvaldības jomā;

- veiks konkrētus pasākumus, lai turpinātu veicināt atklātības un pārredzamības kultūru.

3.2. Ieguldīšana ZIK: EIT un ZIK attiecības

Mijiedarbība starp EIT un ZIK ir ne tikai ZIK veiksmīgas darbības pamatā, bet arī savstarpēja mācību procesa pamatā, kurš dod iespēju EIT būt par jaunu inovācijas modeļu izmēģinājuma vietu. Lai nodrošinātu ZIK ar atbilstošiem pamatnosacījumiem, EIT visos procesa posmos jāsniedz skaidri un saskaņoti norādījumi, kuri vienlaikus nedrīkst būt pārāk preskriptīvi. Šie norādījumi īpaši aptvertu ZIK pārvaldību un to, kā iesaistīt galvenos un citus partnerus. Lai sasniegtu maksimālu efektivitāti, mijiedarbībai starp EIT galveno biroju un ZIK jābūt sistemātiskai, regulārai, kā arī skaidrai, pārredzamai un balstītai uz uzticību. Tas jāveicina gan līgumattiecībām starp EIT un ZIK, gan organizatoriskajiem pasākumiem.

Uzņemoties plašākas, nevis tikai administratīvās funkcijas, EIT galvenais birojs optimizēs savas darbības struktūras, lai virzītu ZIK uz maksimāliem darbības rezultātiem un padarītu tos plaši pieejamus. Efektivitātes pieaugums jāpanāk nevis atsevišķas ZIK līmenī, bet nodrošinot vairākus centralizētus pakalpojumus un funkcijas. Tā kā visas ZIK strādā ar konkrētiem tematiem, vairākiem elementiem ir horizontāls raksturs, un tieši tā EIT var nodrošināt reālu pievienoto vērtību. Šāda zināšanu sniedzēja funkcija var attiekties uz EIT galveno biroju, tam kļūstot par informācijas koordinētāju un kontaktpersonu resursu jomā, piemēram, lai veicinātu savstarpējo ZIK apmaiņu un mācīšanos, sekmētu attiecības ar Savienības iestādēm un citām svarīgām organizācijām, tādām kā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO), vai konkrētos horizontālos jautājumos, piemēram, konsultācijas intelektuālā īpašuma jomā, tehnoloģiju un zināšanu pārnese, kritēriji, kuru pamatā ir starptautiskā paraugprakse, vai gaidāmo notikumu un prognožu pētījumu veikšana, lai noteiktu EIT un ZIK turpmākās darbības virzienu. EIT kopā ar ZIK jālemj, kā šos uzdevumus var veikt visefektīvāk. Šajā sakarā ir ļoti svarīgi, ka EIT un ZIK izveido dzīvotspējīgus mehānismus sistemātiskai sadarbībai horizontālo jautājumu jomā.

EIT:

- nodrošinās skaidrus un saskaņotus norādījumus attiecībā uz gaidāmajiem rezultātiem, pienākumiem un atbildību visā ZIK dzīves ciklā;
- ciešā sadarbībā ar ZIK veidos EIT galvenā biroja spēju, lai veicinātu savstarpējo ZIK apmaiņu un mācīšanos;
- sniegs vairākus pakalpojumus ZIK horizontālos jautājumos, kas var palielināt efektivitāti, kā arī īstenos citus uzņēmuma politikas virzienus tādā pašā nolūkā;
- dos norādījumus par tādu partneru piesaisti un pievienošanu, kuri zināšanu un inovācijas kopienā nevar kļūt par pilntiesīgiem ieguldītājiem un partneriem.

3.3. Ieinteresēto personu iesaistīšana

Savstarpēja mācīšanās un aktīva apmaiņa ar citām iniciatīvām ir EIT pasākumu stūrkmens, pārbaudot jaunus inovācijas modeļus. Tāpēc EIT jāizmanto esošā paraugprakse un ārējā zinātība, lai kļūtu par tādu atsaucies iestādi inovācijas jomā, par kādu tas cenšas būt. Tāpēc ir svarīgi, ka valde pieņem lēmumus, pamatojoties uz vietējo inovācijas dalībnieku ieskatu un vajadzībām, kā arī plašāka Eiropas regulējuma kontekstā. Lai veidotu atvērtības un ārējas iesaistīšanās kultūru, EIT var aktīvi veicināt jaunu inovāciju apgušanu un to pieņemšanu sabiedrībā kopumā.

Tāpēc EIT tieši iesaistīs dalībvalstis un citas ieinteresētās personas no visas inovācijas ķēdes, radot labvēlīgu ietekmi abām pusēm. Lai nodrošinātu, ka šāda apspriešana un apmaiņa notiek sistemātiski, EIT ieinteresēto personu foruma izveidošana, kura apvienotu plašāku horizontālajos jautājumos ieinteresēto personu kopienā, var būt atbilstošs instruments divvirzienu interaktīvas saziņas nodrošināšanai.

Ieinteresētās personas būs valsts un reģionālo iestāžu pārstāvji, organizētas interešu un individuālas struktūras no uzņēmējdarbības, augstākās izglītības un pētniecības aprindām, kopu organizācijas, kā arī citas ieinteresētās personas no visas zinību triādes.

Ieinteresēto personu forumā dalībvalstu pārstāvji tiekas īpašā sastāvā, lai nodrošinātu pienācīgu saziņu un informācijas plūsmu ar EIT un lai saņemtu informāciju par panākto, sniegtu EIT konsultācijas un ar EIT un ZIK apmainītos pieredzē. Ar ieinteresēto personu forumā izveidoto īpašo dalībvalstu sastāvu tiek nodrošināta arī pienācīga EIT un ZIK darbību sinerģija un komplementaritāte ar valstu programmām un iniciatīvām, tostarp iespējama valsts piedāvātais ZIK darbību līdzfinansējums. Ieinteresēto personu foruma organizēšana ir iekļauta Regulā (EK) Nr. 294/2008.

Turklāt aktīva apspriešanās ar citām ES iestādēm, kuras piedalās procesā no paša sākuma, īpaši ar attiecīgajiem Komisijas dienestiem, palīdzēs palielināt sinerģiju un savstarpēju mācīšanos ar citām Savienības iniciatīvām.

EIT:

- izveidos pastāvīgu EIT ieinteresēto personu forumu un dalībvalstu pārstāvju īpašo sastāvu tajā, lai veicinātu savstarpējo mācīšanos un mijiedarbību ar plašāku inovācijas kopienu visā zinību triādē, ietverot arī valsts un reģionālās iestādes. Šajā kontekstā tīmekļa platforma var palīdzēt veicināt dalībnieku mijiedarbību;
- sistemātiski izmantos esošās universitāšu asociācijas, uzņēmumus, pētniecības organizācijas un kopu organizācijas kā platformu zināšanu apmaiņai un rezultātu izplatīšanai;
- izveidos tādu mehānismu kā EIT, ZIK un Eiropas Komisijas attiecīgo dienestu gada sanāksme, ar kuru turpinās veicināt sinerģiju starp EIT un KIC no vienas puses un citām Savienības iniciatīvām no otras puses.

4. **Finansiālo vajadzību un finansējuma avotu aprēķins 2014.–2020. gadam**

4.1. *Gudra ZIK finansēšanas modeļa nostiprināšana*

EIT izstrādāja sākotnējo finansēšanas modeli, kura pamatā ir apvienotas esošo izcilu organizāciju stiprās puses un resursi; EIT finansējums darbojas kā katalizators, lai izmantotu un apkopotu papildu finanšu līdzekļus no vairākiem valsts un privātiem partneriem. Pamatojoties uz to, EIT nodrošina vidēji līdz 25 % no kopējā ZIK finansējuma, bet atlikušos vismaz 75 % ZIK vispārējā budžeta ir jāsaņem no avotiem ārpus EIT. Tas ietver ZIK partneru pašu ieguldījumus un līdzekļus, kā arī valsts finansējumu valsts, reģionālā un Savienības līmenī, īpaši pašreizējos un nākotnes struktūrfondus, kā arī Pētniecības un inovācijas pamatprogrammu. Pēdējā no gadījumiem ZIK (vai daži tās partneri) piesakās finansējumam saskaņā ar attiecīgajiem programmu noteikumiem un uz līdzvērtīgiem nosacījumiem ar citiem pieteikuma iesniedzējiem. ZIK partneru ieguldījums nav klasiskā dotācijas līdzfinansējuma prasība, bet gan priekšnoteikums, lai nodrošinātu esošo organizāciju minimālo iesaistīšanās līmeni un to finanšu ieguldījumu ZIK. Šī augšupējā pieeja garantē ZIK partneru ciešu apņemšanos, stimulē ieguldīšanu un sekmē strukturālās un organizatoriskās pārmaiņas ZIK partneru vidū un citur.

Sākotnējo ZIK pieredze liecina, ka nozare ir finansiāli gatava īstenot ZIK uzņēmējdarbības plānus un ka ZIK budžeta daļa no nozares partneriem veido no 20 % līdz 30 % no kopējā ZIK gada budžeta.

EIT finansējums ir paredzēts tikai "ZIK pievienotās vērtības darbībām", proti darbībām, kuras palīdz integrēt zinību triādes (augstākā izglītība, pētniecība un inovācija) politiku un partnerus visās ZIK saskaņā ar ZIK uzņēmējdarbības plānos paredzētajiem mērķiem un prioritātēm. Jo īpaši tas ietver fundamentālo pētniecību un lietišķo pētniecību, inovāciju, ZIK izglītības, uzņēmējdarbības un uzņēmumu veidošanas projektus, kuri papildina ieguldījumu izveidotajās darbībās (piemēram, esošajos pētniecības projektos). No EIT ieguldījuma jāsedz arī ZIK administrācijas, pārvaldības un koordinācijas darbību izdevumi.

Pirms pilna apjoma darbības sasniegšanas ZIK iziet dažādus attīstības posmus, kuros kopējais budžets ir atšķirīgs. Paša sākumā, ZIK absorbcijas spēja ir relatīvi neliela, bet tā pakāpeniski palielinās nākamajos gados.

Pēc sākotnējā divu gadu ilgā izveides posma ZIK budžetiem būtu ievērojami jāpalielinās un ZIK salīdzinoši īsā laikā var piesaistīt ievērojamu jaunu līdzekļu daudzumu no esošiem un jauniem partneriem. Lai sasniegtu kritisko masu un panāktu ietekmi Eiropas līmenī, ZIK gada budžets pilna apjoma darbības laikā būs no EUR 250 līdz EUR 450 miljoniem atkarībā no katras atsevišķas ZIK stratēģijas, partnerības un tirgus potenciāla.

Tā kā pirmajos darbības gados ZIK nebūs pilnīgi finansiāli neatkarīgas no EIT, tās tiks mudinātas sasniegt ilgtspēju vidējā termiņā, piemēram, pakāpeniski samazināt atkarību no EIT finansējuma, veicot papildu nostiprināšanu un paplašināšanu. EIT turpinās nodrošināt finansējumu konkrētām ZIK pievienotās vērtības darbībām, kurās EIT ieguldījums dod ievērojamus ienākumus, piemēram, izglītība, uzņēmumu veidošana, sadarbība, iesaistīšana un izplatīšana.

Pašlaik EIT finansē ZIK tikai ar dotācijām. Nākamajā daudzgadu finanšu shēmā (DFS 2014.–2020. gadam) var tikt izveidoti jauni finanšu mehānismi, izmantojot parāda vai pašu kapitāla instrumentus. Kā iestāde, kura veic ieguldījumu ZIK, EIT uzmanīgi vēros šos notikumus un mudinās ZIK piekļūt šiem ieguldījumiem un pilnībā tos izmantot, vajadzības gadījumā sekmējot un koordinējot šo piekļuvi.

4.2. EIT budžeta vajadzības

Laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam EIT budžeta vajadzības ir EUR 2 711,4 miljoni un to pamatā ir trīs galvenie elementi: izdevumi esošo trīs ZIK nostiprināšanai, pakāpeniskai jaunu ZIK veidošanai attiecīgi 2014., 2016. un 2018. gadā, kā arī izplatīšanas un iesaistošiem pasākumiem, un administratīvie izdevumi.

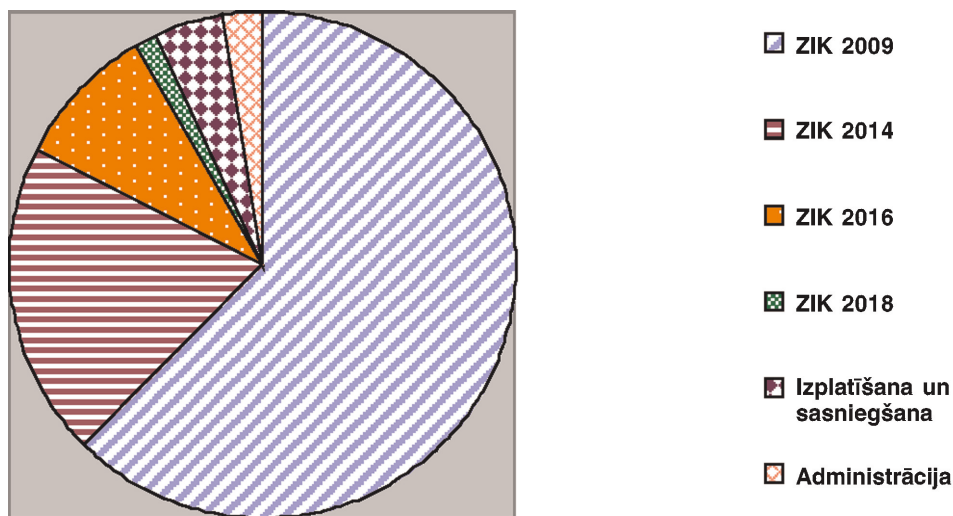
Apmēram EUR 1 695 miljoni (62,5 % no kopējā EIT budžeta) paredzēti, lai finansētu 2009. gadā izveidotās ZIK, kuras jau darbojas pilnā apjomā; EUR 542 miljoni (20 %) paredzēts ZIK otrajai kārtai, EUR 249 miljoni (9,2 %) trešajai kārtai un EUR 35 miljoni (1,3 %) pēdējai kārtai.

Tāpēc plānotais EIT budžets ZIK laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam ir EUR 2,5 miljardi (93 % no EIT kopējā budžeta 2014.–2020. gadam). Izmantojot EIT spēcīgo "sviras efektu", sagaidāms, ka ZIK piesaistīs papildu EUR 7,5 miljardus no citiem valsts un privātiem avotiem.

EIT arī iesaistīsies vairākos izplatīšanas un iesaistošos pasākumos, tostarp atbalsta sniegšanā strukturētai mobilitātei RIS ietvaros, kas ievērojami palielina EIT darbības ietekmi visā Eiropā. Turklāt vairāki horizontāli atbalsta un uzraudzības pakalpojumi nodrošinās ZIK darbību pievienotās vērtības un efektivitātes pieaugumu. Īstenojot un pilnveidojot šīs darbības, EIT jāievēro stratēģija, kuras mērķis ir augsts efektivitātes koeficients, piemēram, maksimālā ietekme jāsasniedz, izmantojot neapgrūtināšanos mehānismus. Šo darbību īstenošanai ir vajadzīgi apmēram EUR 125 miljoni (4,6 %) no EIT budžeta.

Ja EIT ir pionieris jaunu atklātas inovācijas un vienkāršošanas modeļu jomā, tas jāatspoguļo arī tā pieejā administratīviem jautājumiem. EIT galvenajam birojam jāklūst par vienkāršotu organizāciju, kura vajadzības gadījumā ievēro stratēģisku pieeju attiecībā uz zinātnas izmantošanu, vienlaikus neradot nevajadzīgas, smagnējas un pastāvīgas struktūras. Administratīvie izdevumi, kurus veido personāla, administratīvās, infrastruktūras un darbības izmaksas, laika gaitā nepārsniegs 2,4 % no EIT budžeta. Daļu no administratīvajiem izdevumiem segs uzņēmējvalsts Ungārija, piešķirot bezmaksas biroja telpas līdz 2030. gada beigām, kā arī ikgadēju ieguldījumu EUR 1,5 miljonu apmērā personāla izmaksām līdz 2015. gada beigām. Pamatojoties uz iepriekš minēto, administratīvie izdevumi 2014.–2020. gadā būs apmēram EUR 65 miljoni.

3. grafiks. Budžeta vajadzību sadalījums

Nākamās DFS laikā EIT tiks finansēts no pamatprogrammas "Apvārsnis 2020", kurā tam paredzēti EUR 2 711,4 miljoni.

Faktu lapa Nr. 1. Inovācija veselīgai dzīvei un aktīvām vecumdienām**1. PROBLĒMA**

Ar veselību, demogrāfiskajām pārmaiņām un labklājību ir saistītas galvenās sabiedriskās problēmas, kuras ir noteiktas un tiks risinātas saistībā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020". Jebkuras šīs problēmas risināšanai paredzētās darbības visaptverošs mērķis ir uzlabot visu vecumu Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitāti un saglabāt veselības un sociālās aprūpes sistēmas ekonomisko ilgtspēju, ņemot vērā augošās izmaksas, cilvēkresursu samazināšanos un iedzīvotāju gaidas attiecībā uz vislabāko iespējamo aprūpi.

Ar veselības un sociālās aprūpes nozarēm saistīto problēmu ir daudz, un tās ir savstarpēji cieši saistītas. Tās ir gan hroniskas slimības (sirds un asinsvadu slimības, vēzis, diabēts) kopā ar lieko svaru un aptaukošanos, infekciju slimībām (HIV/AIDS, tuberkuloze) un neirodeģeneratīvām slimībām (augošās iedzīvotāju novecošanas ietekmē), gan sociālā atstumtība, labklājības mazināšanās, pieaugoša pacientu atkarība no formālās un brīvprātīgās aprūpes, kā arī daudzkārtēja vides faktoru ietekme, kura rada nezināmas ilgtermiņa sekas attiecībā uz veselību. Turklāt šķēršļi jaunu atklājumu, produktu un pakalpojumu piemērošanai, izmantošanai un ieviešanai traucē efektīvi reaģēt uz šīm problēmām.

Reaģējot uz minētajām problēmām, pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" ir izvirzīts mērķis "atbalstot pētniecības un inovācijas darbības, nodrošināt labāku veselību, dzīves kvalitāti un labklājību visiem iedzīvotājiem. Šajās darbībās galvenā uzmanība tiks pievērsta veselības saglabāšanai un veicināšanai visas dzīves laikā un slimību profilaksei; spējai novērst, ārstēt un apieties ar slimību un invaliditāti; aktīvu vecumdienu atbalstam; ilgtspējīgas un efektīvas aprūpes nozares izveides veicināšanai, tostarp vietējiem un reģionāliem pakalpojumiem, kā arī pilsētu un to iekārtu pielāgošanai novecojošās sabiedrības vajadzībām."

2. NOZĪME UN IETEKME

ZIK veselīgas dzīves un aktīvu vecumdienu inovācijas jomā palīdzēs izpildīt pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" prioritātes, proti, tās, kuras noteiktas sabiedrības problēmas "Veselība, demogrāfiskās pārmaiņas un labklājība" kontekstā.

Šai tematiskajai jomai ir liela nozīme no sabiedrības un valsts politikas viedokļa. Veselīgas dzīves un aktīvu vecumdienu jautājums attiecas gandrīz uz visām mūsu dzīves un sabiedrības jomām, kurās bieži vajadzīgas regulatīvas darbības. Veselības un sociālās aprūpes nozarei ir liela nozīme no sociāli ekonomiskās perspektīvas, jo tā ir viena no nozarēm, kurai tiek tērēts visvairāk naudas (valsts un privātas) ⁽¹⁾, un šī nozare ne tikai piedāvā iespējas ekonomikas un tehnoloģiskai inovācijai, bet tai ir arī liels sociālās inovācijas potenciāls. Sabiedrības novecošana rada problēmas sabiedriskajiem dienestiem un prasa, piemēram, attīstīt un uzlabot vietējos pakalpojumus un pielāgot pilsētvidi.

Sociāli ekonomisko nozīmi palielina arī fakts, ka Eiropa gūst labumu no ievērojamas farmācijas nozares klātbūtnes un attīstītām veselības un sociālās aprūpes sistēmām, kuras nodrošina ar darbu miljoniem cilvēku visā Savienībā. Šī nozare ir arī viena no lielākajām augsto tehnoloģiju ražošanas nozarēm Savienībā. Izaugsmes potenciāls šajās jomās ir ļoti augsts, jo novecojoša sabiedrība nozīmē palielinātu kopējo pieprasījumu pēc aprūpes, kā arī produktiem un pakalpojumiem, kuri nodrošina neatkarīgu dzīvi.

Jāņem vērā arī tādas nozares kā tūrisms. Liela daļa novecojošo iedzīvotāju pieder pie paaudzes, kas ir ieradusi ceļot un joprojām vēlas ceļot, kuriem ir augstas prasības attiecībā uz kvalitāti, tādējādi palielinās pieprasījums pēc pieejamiem pakalpojumiem (transporta, viesnīcām, izklaidēm u. c.). Pieejamāki tūrisma pakalpojumi var palielināt visas nozares konkurētspēju un veicināt turpmāku novecojošo iedzīvotāju iekļaušanu.

Savienība izmanto priekšrocības, kuras sniedz pasaules līmeņa pētniecība un izglītība šajā jomā. Daudzās dalībvalstīs darbojas izcilas pētniecības infrastruktūras un institūti, kuri nodrošina pievilcīgu bāzi nozares iesaistīšanai EIT plānotajās darbībās.

Ar veselīgu dzīvi saistītas problēmas ir aktuālas visā Eiropā. Reakcija, kuru var nodrošināt ZIK, paredz intensīvu sadarbību starp izcilām, daudzdisciplīnu un daudznozaru grupām ar dalībniekiem no visām zinību triādes nozarēm (augstākās izglītības, pētniecības un inovācijas). Šajā tematā ZIK jārada pievienotā vērtība, saistot darbības inovācijas un augstākās izglītības jomā ar jau esošo izcilo pētniecības bāzi. Tādējādi ZIK īpaši pievērsīsies augstākās izglītības mācību programmu izstrādei, jaunu prasmju pilnveidei (kuras vajadzīgas, piemēram, tehnoloģiju izstrādē, kā arī vecu

⁽¹⁾ Izdevumi par veselības aprūpi katrā valstī ir atšķirīgi. IKP daļa svārstās no 1,1 % līdz 9,7 % un no 4 % līdz vairāk nekā 18 % no kopējiem valsts izdevumiem. Ar veselības aprūpi saistītajās nozarēs norisinās intensīvs darbs pētniecības un attīstības jomā: farmācija un biotehnoloģija pārspēj jebkuru citu nozari (15,9 %); veselības aprūpes iekārtu un pakalpojumu līmenis arī ir ļoti augsts (6,8 %).

cilvēku aprūpē), uzņēmējdarbības aspektu stiprināšanai, lai veicinātu uz uzņēmējdarbību orientēta darbaspēka attīstības stimulēšanu šajā jomā, lai atbalstītu jaunu produktu un pakalpojumu izstrādi, kā arī lai stiprinātu esošās vērtību ķēdes vai pat radītu jaunas.

Miņētie produkti un pakalpojumi, kurus varētu izstrādāt ZIK, var pārsniegt tehnoloģiju lietojuma robežas (piemēram, lietotnes, ar kurām apstrādā, kodē, standartizē un interpretē datus tādās jomās kā vēzis, sirds un asinsvadu slimības, vai instrumenti riska novērtēšanai un agrīnai atklāšanai) un var radīt jaunas sociālās inovācijas koncepcijas, piemēram, dzīvesveida pārvaldības un uztura uzlabošanai, aktīvas un neatkarīgas dzīves veicināšanai veciem cilvēkiem draudzīgā vidē vai ekonomiski ilgtspējīgu aprūpes sistēmu uzturēšanai.

Pievēršot galveno uzmanību Eiropas veselības un sociālās aprūpes sistēmas sistēmiskajiem aspektiem un aktīvu vecumdienu atbalstam, šajā tematiskajā jomā ZIK jāietver arī ciešāka sadarbība starp specializētiem lieliem un maziem uzņēmumiem plašākai zināšanu aprītei. Turklāt īpaša pievienotā vērtība, kuru ZIK var nodrošināt šajā jomā, ir radošu partnerību izveide vietējā līmenī, kam ir īpaši liela nozīme pakalpojumu nozarē.

Izmantojot integrējošu pieeju zinību triādei, ZIK veselīgas dzīves un aktīvu vecumdienu jomā dos lielu ieguldījumu Eiropas paradoksa risināšanā: radot pievienoto vērtību Savienības izcilajai zinātniskajai pētniecībai un pārvēršot to inovatīvos produktos un pakalpojumos, kā arī jaunās uzņēmējdarbības iespējās un tirgos.

Šajā tematā galvenais ZIK panākumu apdraudējums ir saistīts galvenokārt ar vajadzīgās papildu inovācijas un politikas regulatīviem pamatnosacījumiem, kuriem var būt nepieciešami pielāgojumi, ko ZIK tieši neveic⁽¹⁾. Tāpēc ZIK jāsaistās ar esošajām Savienības un valstu inovācijas un politikas darbībām šajos jautājumos (skatīt nākamo iedaļu).

3. SINERĢIJA UN PAPILDINĀMĪBA AR ESOŠAJĀM INICIATĪVĀM

Jautājumi, kas saistīti ar veselību un aktīvām vecumdienām, tiek plaši atbalstīti daudzās Savienības iniciatīvās. Šādas iniciatīvas papildus veselības nozarei ietver plašu politikas jomu klāstu, piemēram, ekonomika, drošība un vide. Tāpēc tās dod netiešu ieguldījumu tādu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu izpildē kā pētniecība un attīstība/inovācija, nodarbinātība un sociālā iekļaušana.

ZIK veselīgas dzīves un aktīvu vecumdienu inovācijas jomā cieši sadarbosies ar izmēģinājuma Eiropas inovācijas partnerību (EIP) "Aktīvas un veselīgas aktīvu vecumdienas". Tā ņems vērā konkrētas darbības, kuras iekļautas EIP stratēģiskajā inovāciju plānā, un veicinās savu mērķu īstenošanu. Tā veidos papildināmību ar galvenajiem izglītības un apmācības jomas dalībniekiem, kā arī attiecībā uz unikāla strukturēta praktizējošu speciālistu tīkla nodrošināšanu, kurš paredzēts, lai noteiktu pamatnosacījumus un labāko praksi attiecībā uz politikas, regulatīviem vai standartizācijas jautājumiem, kuri ietekmē nozari. EIP kontekstā ZIK šajā jomā var veicināt arī Pirmtirgus iniciatīvu — e-veselība, kuras mērķis ir stimulēt inovatīvu e-veselības risinājumu tirgu, galveno uzmanību pievēršot politikas instrumentiem (standartizācijai, sertifikācijas sistēmai un publiskajam iepirkumam).

Tiks veicināta saskaņošana arī ar kopīgo plānošanas ierosmi (JPI), lai atbalstītu Alzheimeras slimības un citu neirodeģeneratīvu slimību pētniecību, kā arī ar JPI "Ilgāks mūžs, labāka dzīve — demogrāfisko izmaiņu iespējas un problēmas" un JPI "Veselīgs uzturs veselīgai dzīvei". Šajā jomā ZIK paātrinās un veicinās izcilas valsts pētniecības izmantošanu, kuru apvienojušas minētās kopīgās plānošanas ierosmes, un tādējādi cīnīsies pret sadrumstalotību inovācijas vidē.

ZIK darba pamatā būs un tā izmantos tādu iniciatīvu galvenos pētniecības rezultātus kā kopīgā tehnoloģiskā ierosme inovatīvu zāļu jomā un pamatprogrammas pētniecības projekti, kuros aplūkota šī tematiskā joma (piemēram, veselības pētniecības programma vai IKT pētniecības darbības veselības un novecošanas jomā), lai atbalstītu tehnoloģiju pārnei un komercializāciju, izmantojot izcilu talantu uzņēmējdarbības jomā. Līdzīgi, tā arī saskaņos savu darbību ar Interaktīvas automatizētas dzīvesvides kopīgo programmu un Konkurētspējas un jauninājumu programmu.

⁽¹⁾ Piemēram, attiecībā uz pacienta piekļuvi kvalitatīvām zālēm, kas tiek aizkavēta, jo tiesību akti jaunu zāļu apstiprināšanai tirgū paredz vairāk laika veltīt to testēšanai un sertifikācijai, kā arī cenas noteikšanai un atlīdzības kārtības izstrādei.

Visbeidzot, šajā jomā ZIK papildinās šīs darbības, jo tā pievērsīs galveno uzmanību starpdisciplīnu darbībām zinību triādē, liekot ievērojamu uzsvāru uz inovatīviem produktiem un pakalpojumiem, kā arī uzņēmējdarbības izglītību.

4. NOBEIGUMS

ZIK, kura galveno uzmanību pievērš inovācijas jautājumiem veselīgas dzīves un aktīvu vecumdienų jomā, ievēro ZIK tematu atlasei izvirzītos kritērijus:

- ZIK risina svarīgu ekonomisku un sabiedrisku problēmu (veselība mūža garumā un labklājība visiem, vienlaikus saglabājot ekonomiski ilgtspējīgas aprūpes sistēmas), kā arī veicina stratēģijas "Eiropa 2020" un tās mērķu īstenošanu nodarbinātības, inovācijas, izglītības un sociālās iekļaušanas jomās.
- ZIK pielāgojas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteiktajām prioritātēm un papildina citas Savienības darbības veselības un sociālās aprūpes jomā, īpaši attiecīgās JPI un EIP "Aktīvas un veselīgas aktīvu vecumdienu".
- Tā var izmantot spēcīgu pētniecības bāzi stabilā ražošanas nozarē, kuru ZIK piesaistīs. ZIK spēj piesaistīt ieguldījumus un ilgtermiņa saistības no uzņēmējdarbības jomas, kā arī piedāvā iespējas īstenot dažādus jaunus produktus un pakalpojumus.
- Tā risinās Eiropas paradoksus, jo izmantos Savienības spēcīgo pētniecības bāzi un atradīs jaunas inovatīvas pieejas, lai uzlabotu Eiropas iedzīvotāju dzīves kvalitāti un Eiropas iedzīvotāju dzīvi, kā arī saglabātu veselības un sociālās aprūpes sistēmas ekonomisko ilgtspēju.
- Tā rada ilgtspējīgu un sistēmisku ietekmi, ko var izmērīt, ņemot vērā jaunus izglītotus uzņēmējus, jaunas tehnoloģijas un jaunus uzņēmumus. Tā veicinās jaunas tehnoloģiskas izstrādes un sociālo inovāciju.
- Tās mērķis ir pārvarēt visas veselības un sociālās aprūpes nozares lielo sadrumstalotību, un tā apvienos izcilas pētniecības, inovācijas, izglītības un apmācības jomu ieinteresēto personu kritisko masu visā nozarē.
- Tai ir sistēmiska pieeja, un tāpēc rodas vajadzība veikt starpdisciplīnu darbu, iesaistot tādas zināšanu jomas kā medicīnu, bioloģiju, psiholoģiju, ekonomiku, socioloģiju, demogrāfiju un IKT.

Faktu lapa Nr. 2. Izejvielas ⁽¹⁾ — ilgtspējīga izpēte, ieguve, apstrāde, otrreizējā pārstrāde un aizstāšana

1. PROBLĒMA

Mūsdienu sabiedrība ir pilnībā atkarīga no piekļuves izejvielām. Piekļuve izejvielām ir būtiska efektīvai Savienības ekonomikas darbībai. Tomēr neatjaunojamu dabas resursu krājumu samazināšanās, nemitīgi augošs iedzīvotāju skaits un strauji augošs patēriņa līmenis jaunattīstības valstīs palielina planētas pieprasījumu pēc izejvielām un dabas resursiem. Šie ir daži no faktoriem, kuru dēļ nākamajās dekādēs tiek prognozēts dabas resursu patēriņa pieaugums.

Kā norādīts resursu efektivitātes ceļvedī un pamatprogrammā "Apvārsnis 2020", mums jācenšas nodrošināt Eiropas ekonomikai un labklājībai vajadzīgo izejvielu pieejamību, piekļuvi tām un to ilgtspējīgu izmantošanu, vienlaikus īstenojot resursu ziņa efektīvu ekonomiku, kura atbilst iedzīvotāju vajadzībām apstākļos, kad viņu skaits strauji aug, bet ekoloģiskās iespējas nav neizsmeļamas.

2. NOZĪME UN IETEKME

Šī tematiskā joma ir ļoti nozīmīga, ņemot vērā ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību. Izejvielām ir liela nozīme attiecībā uz pasaules ekonomiku un dzīves kvalitāti; resursu efektivitātes palielināšana būs būtiska, lai nodrošinātu izaugsmi un darbavietas Eiropā. Tā dos lielas ekonomiskas priekšrocības, uzlabos ražību, samazinās izmaksas un veicinās konkurētspēju.

⁽¹⁾ Šajā fakto lapā tiks izmantota šaurāka "ar enerģiju un ar lauksaimniecību nesaistītu izejvielu" definīcija, lai samazinātu iespējamo pārklāšanos ar esošajām klimata pārmaiņu un enerģētikas zināšanu un inovāciju kopienām, kā arī ar citām nākamajām ZIK prioritātēm jomām, piemēram, pārtika.

Tā kā Savienībai piemīt izcilība pētniecības jomā un tajā atrodas dažādi izcilības centri, tā var darīt daudz vairāk, lai to izmantotu šajā prioritāšu jomā. ZIK ir īpaši labi piemērota šim mērķim.

Pielāgojoties citām Savienības darbībām, šajā jomā ZIK jāpievērš galvenā uzmanība zināšanu centru un zinātnības centru atbalstīšanai akadēmiskās, tehniskās un praktiskās izglītības un pētniecības jomā, aptverot ilgtspējīgu virszemes, pazemes, dziļjūras, pilsētvides un atkritumu poligonu ieguvī, materiālu pārvaldību, otrreizējās pārstrādes tehnoloģijas, nolietotu materiālu apsaimniekošanu, materiālu aizvietošanu un izejvielu atvērtu tirdzniecību, kā arī vispārējo pārvaldību. ZIK jāklūst par Eiropas izcilības centru brokeri un starpniecības centru minētajos tematos, kā arī jāvada Savienības rūpniecībai stratēģiski svarīga pētniecības programma. Tāpēc un lai palielinātu darbību ietekmi, kā arī izvairītos no dublēšanas ar Savienības darbībām, tostarp EIP izejvielu jomā, ZIK nodrošinās papildu cilvēkkapitālu (t. i. apmācības, izglītība), kurš vajadzīgs inovatīvu tehnoloģiju izmēģinājuma darbībām tādās jomās kā (piemēram, demonstrējumu iekārtas) ilgtspējīga zemes un jūras izpēte, ieguve un pārstrāde, resursu efektīva izmantošana, savākšana, otrreizējā pārstrāde, atkārtota izmantošana un aizstāšana.

Vienlaikus ZIK varēja izvirzīt mērķi kļūt par tehnoloģiju pionieri, veidojot izmēģinājuma shēmas, kā arī inovatīvu procesu un risinājumu demonstrējumus, tostarp, piemēram, izmantojot ekonomiski pievilcīgus un ilgtspējīgus alternatīvos materiālus, tostarp biomateriālus, kuri Savienībai ir stratēģiski svarīgi. Tāpēc tas var pakāpeniski veicināt esošo tirgu paplašināšanos un jaunu tirgu rašanos, proti, ilgtspējīgas izpētes, ieguves un pārstrādes, resursu ziņā efektīvas materiālu pārvaldības, otrreizējās pārstrādes tehnoloģiju un materiālu aizvietošanas jomās. Būs jānovērtē ietekme un jāizstrādā inovatīvi un rentabli pielāgošanas un riska novēršanas pasākumi, īpaši attiecībā uz sensitīvām teritorijām, piemēram, Arktikā.

Šajā jomā ZIK būs ļoti svarīgi pārvarēt šķērsli saistībā ar tehnoloģiju trūkumu. Tehniskā inovācija ir vajadzīga daudzai papildu tehnoloģiju izstrādei, lai mainītu tradicionālās derīgo izrakteņu un izejvielu vērtības ķēdes. Šajā jomā jāturpina darbs, lai izstrādātu jaunus procesus, kā arī optimizētu un komercializētu esošās zināšanas šajā jomā. ZIK uzņēmējdarbības pieeja ir īpaši piemērota šī jautājuma risināšanai.

ZIK izejvielu jomā pievienotās vērtības elements ir arī tās ieguldījums nozares ierobežoto sakaru veidošanas iespēju problēmas risināšanā. Tā kā iesaistītas ļoti atšķirīgas pētniecības jomas, pastāv ierobežotas iespējas atrast pētniekus dažādās tematu jomās un izmantot savstarpējas ideju apmaiņas un sadarbības priekšrocības, lai veicinātu rentablu, zemas oglekļa emisijas, videi nekaitīgu risinājumu rašanos. Sakaru veidošana ZIK ietvaros un ieinteresēto personu apvienošana no zinību triādes trim plaknēm visā vērtību ķēdē veicinās šo trūkumu pārvarēšanu. Tas dos iespēju veicināt gan tehnoloģijas, zināšanu un zinātnības nodošanu, gan sniegt pētniekiem, studentiem un uzņēmējiem zināšanas un prasmes, kuras ir vajadzīgas, lai īstenotu inovatīvus risinājumus un pārvērstu tos jaunās uzņēmējdarbības iespējās.

3. SINERĢIJA UN PAPILDINĀMĪBA AR ESOŠAJĀM INICIATĪVĀM

Savienība ir noteikusi šo prioritāšu jomu kā vienu no lielajām problēmām. ZIK veicinās pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" sabiedriskās problēmas risināšanu, proti, attiecībā uz izejvielu ilgtspējīgu piegādi un resursu efektivitāti. Tā veicinās ierosinātās EIP izejvielu jomā īstenošanu. EIP izejvielu jomā nodrošinās vispusīgus apstākļus, kuros veicināt pielāgojumus un sinerģiju starp esošajiem pieprasījuma un piedāvājuma noteiktajiem pētījumiem un inovācijas instrumentiem, kā arī politiku šajā jomā. Tas ietvers uz tehnoloģiju vērstas darbības, kā arī noteiks pamatnosacījumus un labāko praksi attiecībā uz politikas, regulatīviem vai standartizācijas jautājumiem, kuri ietekmē inovāciju šajā nozarē vai saistībā ar problēmu. Šajā jomā ZIK veidos papildināmību ar galvenajiem izglītības jomas dalībniekiem, kā arī attiecībā uz unikāla struktūrēta praktizējošu speciālistu tīkla nodrošināšanu. Tā nodrošinās stabilu pamatu citu ar inovāciju saistītu darbību atbalstam, kuras veiks saistībā ar EIP, kā arī panākumiem, kuru gūšanai ir vajadzīgi cilvēkresursi.

Tā arī palīdzēs EIP noteikt pamatnosacījumus un labāko praksi attiecībā uz politikas, regulatīviem vai standartizācijas jautājumiem, kuri ietekmē šo nozari. ZIK lielā mērā izmantos un kapitalizēs vairāku Septītās pamatprogrammas pētniecības projektu rezultātus, kuros tiek aplūkots šis temats, jo īpaši tajos projektos, kuri tiek finansēti saistībā ar nanozinātni, nanotehnoloģijām, materiāliem un jaunām ražošanas tehnoloģijām, kā arī vides tematiem.

Līdzīgi, tā balstīsies uz ekoinovācijas projektiem, kurus paredzēts ieviest tirgū saskaņā ar CIP (Konkurētspējas un jauninājumu programma), ja viena no prioritārajām jomām ir bijusi materiālu otrreizēja pārstrāde. Šo pieredzi turpinās izmantot saistībā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020", proti, kontekstā ar sabiedriskām problēmām attiecībā uz pasākumiem klimata jomā, vidi, resursu efektivitāti un izejvielām.

Turklāt cenšas panākt sinerģijas ar Retzemju metālu kompetences tīklu Eiropā, kas izveidots attiecībā uz kritiski trūkstošajām izejvielām, kuras sauc par retzemju metāliem.

Šajā jomā ZIK jācenšas papildināt šīs darbības un rast sinerģiju ar tām, un jāpievērš galvenā uzmanība starpdisciplīnu darbībām zināšanu trīsstūrī, liekot ievērojamu uzsvāru uz novatoriskiem produktiem un pakalpojumiem, kā arī uzņēmējdarbības izglītību.

4. NOBEIGUMS

Šajā jomā ZIK ir vispiemērotākā, lai risinātu iepriekš minētās problēmas. Tā atbilst arī kritērijiem, kuri noteikti ZIK tematu atlasei SIP:

- ZIK risina svarīgu ekonomisku un sabiedrisku problēmu, ar kuru saskaras Eiropa (inovatīvu risinājumu izstrāde rentabīlai, zemas oglekļa emisijas un videi nekaitīgai izejvielu izpētei, ieguvei, apstrādei, izmantošanai, atkārtotai izmantošanai, otrreizējai pārstrādei un noliecīto materiālu apsaimniekošanai), kā arī veicina stratēģijas "Eiropa 2020" un tās mērķu īstenošanu klimata un enerģijas, nodarbinātības, inovācijas un izglītības jomās
- ZIK pielāgojas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteiktajām prioritātēm un papildina citas Savienības darbības izejvielu jomā, īpaši EIP izejvielu jomā.
- ZIK spēj piesaistīt ieguldījumu un ilgtermiņa saistības no uzņēmumiem, kā arī piedāvā iespējas dažādiem jauniem produktiem un pakalpojumiem — proti, ilgtspējīgas ieguves un pārstrādes, materiālu pārvaldības, otrreizējās pārstrādes tehnoloģiju un materiālu aizvietošanas jomā.
- Tā rada ilgtspējīgu un sistēmisku ietekmi, ko var izmērīt ar tādiem kritērijiem kā jaunu izglītotu uzņēmēju, jaunu tehnoloģiju un jaunu uzņēmumu skaits. Tā piedāvā iespējas radīt sociālo vērtību, cenšoties sasniegt ilgtspējas mērķi visā produkta dzīves ciklā, efektīvāk izmantojot izejvielas, uzlabojot otrreizējo pārstrādi un izejvielu reģenerāciju.
- Tā ietver spēcīgu izglītības elementu, kurš nav pieejams citās iniciatīvās un apvieno to ar izcilu pētniecības un inovācijas jomu ieinteresēto personu kritisko masu.
- Tāpēc rodas vajadzība veikt starpdisciplīnu darbu, iesaistot tādas zināšanu jomas kā ģeoloģija, ekonomika, vides zinātne, ķīmija, mehānika un daudzas rūpniecības jomas (celtniecība, autobūve, aviācija, mašīnbūve un iekārtu ražošana, kā arī atjaunojamā enerģija).
- Tā risinās Eiropas paradoksus, jo Eiropā ir spēcīga pētniecības bāze un vāja inovācijas darbība šajā jomā. Tā piedāvā inovācijas iespējas ilgtspējīgas ieguves un materiālu pārvaldības jomā. Aizvietošana un otrreizējā pārstrāde var veicināt turpmākas izmaiņas nozarē un sekmēt ieguldījumu darbības, radot jaunus produktus, pakalpojumus un piegādes ķēdes pieejas.

Faktu lapa Nr. 3. Pārtika nākotnei — ilgtspējīga piegādes ķēde no resursiem līdz patērētājiem

1. PROBLĒMA

Globālā pārtikas aprīte saskaras ar sarežģītu problēmu kopumu.

Attiecībā uz pieprasījumu stāvokli raksturo pieaugošs iedzīvotāju skaits pasaulē, augošs dzīves līmenis (īpaši jaunietekmes valstīs), kas rada pieprasījumu pēc daudzveidīgāka, kvalitatīva uztura, tādējādi radot nepieciešamību pēc papildu pārtikas ražošanas. ANO prognozēja, ka 2050. gadā pārtikas pieprasījums palielināsies par apmēram 70 %⁽¹⁾. Vienlaikus strauja bioenerģētikas nozares paplašināšanās palielina pieprasījumu pēc blakusproduktiem, kuri tiek iegūti pārtikas ražošanas procesā.

Attiecībā uz piedāvājumu globālā klimata pārmaiņas palielina spiedienu uz pārtikas ražošanu un pārtikas piedāvājumu. Turklāt daudzas pārtikas ražošanas sistēmas pasaulē nav ilgtspējīgas. Neveicot pārmaiņas, globālā pārtikas sistēma turpinās degradēt vidi un apdraudēt pasaules spēju nākotnē saražot pārtiku.

⁽¹⁾ Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO): 2009. "Globālā lauksaimniecība 2050. gadā".

Šīs problēmas īpaši izceļas saistībā ar patērētāju attieksmi, bažām un izturēšanos, jo ražošanas virzītājspēks ir patērētāji un tirgi. Pārtikas patēriņa jautājums ir kļuvis īpaši sarežģīts divās pēdējās desmitgadēs. Patērētāji pieprasa pārtikas produktus, kas būtu par pieejamu cenu, dažādi, augstas kvalitātes un ērti, un atbilstu viņu gaumei un vajadzībām. Bažas par dažādiem jautājumiem, sākot no pārtikas nekaitīguma un vides aizsardzības līdz pat tādiem ētiskiem apsvērumiem kā godīgas tirdzniecības prakse vai dzīvnieku labturība, turpina palielināties, un to rezultātā pieaug patērētāju grupu prasības attiecībā uz politisku rīcību. Visbeidzot, pārtikas patērēšanas paradumiem (tostarp attiecībā uz pārtikas atkritumiem) var būt ievērojama ietekme uz patērētāju veselību un labklājību, kā arī primāro ražošanu un vidi.

Pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" vērsas pret minēto sarežģītību un definē problēmas, kuras attiecas uz šo nozari: "Problēma ir nodrošināt nekaitīgas un kvalitatīvas pārtikas un bioloģisku produktu apriti, kā arī ilgtspējīga bioloģisko resursu pārvaldību, veicinot gan lauku, gan piekrastes teritoriju attīstību un Eiropas bioloģiskās ražošanas konkurētspēju, vienlaikus saglabājot sauszemes un jūras ekosistēmu, samazinot atkarību no fosilā kurināmā, mazinot klimata pārmaiņas un pielāgojoties tām, kā arī veicinot bezatkritumu saimniekošanu un resursu efektīvu izmantošanu."

2. NOZĪME UN IETEKME

ZIK ilgtspējīgas piegādes ķēdes jomā palīdzēs izpildīt pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" prioritātes, proti, tās, kuras noteiktas sabiedrības problēmas "Pārtikas nodrošinājums, ilgtspējīga lauksaimniecība un mēģiniecība, jūras, jūrlietu un iekšzemes ūdeņu pētniecība un bioekonomika" kontekstā.

Turklāt šī tematiskā joma ir ļoti nozīmīga arī, ņemot vērā ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību. Pārtikas nekaitīguma un nodrošinājuma jautājums attiecas gandrīz uz visām mūsu ekonomikas un sabiedrības jomām, kurās bieži vajadzīgas regulatīvas darbības.

Pārtikas rūpniecība ir vislielākā ražošanas nozare Eiropā, un tai ir svarīga loma Eiropas ekonomikas attīstībā. Tomēr Eiropas pārtikas un dzīvnieku nozares konkurētspēja ir apdraudēta. Pēdējā desmitgadē, saskaroties ar konkurenci no tādām valstīm ar strauji augošu ekonomiku kā Ķīna, Indija un Brazīlija, Eiropas globālā tirgus daļa ir samazinājusies no 25 % līdz 21 %. Tā kā arvien palielinās Eiropas pārtikas nozares nespēja konkurēt tikai izmaksu jomā, tai jārada pievienotā vērtība, ražojot veselīgākus, ilgtspējīgākus un resursu ziņā efektīvākus produktus, ja tā vēlas novērst šo samazinājumu.

Jārīkojas, lai nodrošinātu pret klimata pārmaiņām noturīgu un ilgtspējīgu globālo pārtikas sistēmu, vienlaikus apmierinot pieaugošo pārtikas pieprasījumu, ņemot vērā ierobežojumus saistībā ar pieejamo zemi un arvien mazākiem zivju krājumiem, aizsargājot dabisko vidi un cilvēku veselību.

Šajā jomā ZIK pievērsīs galveno uzmanību pārtikas aprītei. Šis uzsvars īpaši labi iederas ZIK holistikajā pieejā. Tajā paredzēts resursu ieguldījums ķēdes sākuma posmā (mēslojums u. c.), pārtikas ražošanā, pārstrādē, iepakojšanā un izplatīšanā; un tas beidzas pie patērētājiem, kuriem jāklūst par ZIK īpašu prioritāti (pārtikas atkritumu samazināšana, veselīgs uzturs u. c.). Mērķis ir nodrošināt efektīvāku un iedarbīgāku pārtikas aprites sistēmu, vienlaikus palielinot visu šīs ķēdes daļu ilgtspēju un izsekojamību.

Risinot pārtikas aprites problēmu ar ZIK, būs iespēja ne tikai atrisināt dažas svarīgas ekonomiskas un sabiedriskas problēmas Eiropā, bet arī piesaistīt ieguldījumu un ilgtermiņa saistības no uzņēmumiem — proti, attiecībā uz jaunu un inovatīvu tehnoloģiju, procesu un zināšanu izmantošanu, lai uzlabotu ilgtspējīgu pārtikas ražošanu, pārstrādi, iepakojšanu un izplatīšanu, samazinātu atkritumu apjomu un veicinātu labāku uzturu. Izmantojot integrētu pieeju, šajā jomā ZIK varēs ietekmēt nozares pieeju, lai galveno uzmanību pievērstu uz patērētāju orientētai inovācijai, tādējādi veicinot patērētāju veselību un dzīves kvalitāti. Tas atbildīs jauno uzņēmējdarbības modeļu potenciālam un tirgus stratēģijai, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta patērētāju vajadzībām un tendencēm un kas balstās uz uzlabotu informētību pārtikas ķēdē, kura var palīdzēt saskaņot inovāciju un tehnoloģiju iespējas ar patērētāju interesēm un tādējādi radīt jaunas uzņēmējdarbības iespējas.

Šajā jomā ZIK būs liela nozīme pārtikas aprites lielās sadrumstalotības novēršanā. Tā sapludinās izcilu pētniecības, inovācijas, izglītības un apmācības jomu ieinteresēto personu kritisko masu visā ķēdē. Visi ķēdes elementi (primārā ražošana, pārtikas ražošana, pārtikas pārstrādātāji, mazumtirgotāji, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi un patērētāji) ir cieši saistīti cits ar citu nākotnes inovāciju koncepcijā. ZIK nodrošinās vajadzīgo sistēmisko un starpdisciplīnu pieeju, lai risinātu šos jautājumus.

Šajā jomā ZIK galvenā pievienotā vērtība būs tās nozīme pašreizējās prasmju un cilvēkresursu nepietiekamības novēršanā. Pašlaik, iespējams, puse no Eiropas pārtikas un dzērienu ražošanas uzņēmumiem saskaras ar zinātniska un kvalificēta darbaspēka trūkumu. Tas rada šķērslī inovācijai šajā nozarē. ZIK risinās šo jautājumu, integrējot izglītību citās zinību triādes nozarēs. Vienlaikus tas dos iespēju atbalstīt jaunus izglītotus, uzņēmīgus cilvēkus, kuri spēj izstrādāt jaunas inovatīvas tehnoloģijas un veidot uzņēmumus. Šim uzsvaram uz uzņēmējdarbību ir īpaša nozīme pārtikas nozarē, kurā darbojas daudz MVU.

Saskaņā ar šo tematu galvenais ZIK panākumu apdraudējums ir saistīts galvenokārt ar vajadzīgās papildu inovācijas pamatnosacījumiem, kurus ZIK tieši nenosaka. Ilgtspējās palielināšanai visā pārtikas aprītē var būt vajadzīgi dažādi grozījumi regulā, piemēram, lai iekļautu pārtikas ražošanas izmaksas. Tāpēc ZIK jāsaistās ar notiekošajām Savienības un valstu inovācijas un politikas darbībām šajos jautājumos (skatīt nākamo iedaļu).

3. SINERĢIJA UN PAPILDINĀMĪBA AR ESOŠAJĀM INICIATĪVĀM

Savienība ir pilnībā iesaistījusies šajā jomā. ZIK jāveicina pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" sabiedriskās problēmas "Pārtikas nodrošinājums, ilgtspējīga lauksaimniecība un mežsaimniecība, jūras, jūrlietu un iekšzemes ūdeņu pētniecība un bioekonomika" risināšana. Tai ir īpaši jāsadarbojas ar ierosināto Eiropas inovācijas partnerību (EIP) "Ražība lauksaimniecībā un ilgtspēja". Tā kā minētajā partnerībā tiks uzsvērtā saiknes veidošana starp mūsdienīgu pētniecību un praktisku inovāciju, ZIK jāveido īpaša papildināmība attiecībā uz tādiem svarīgiem izglītības jomas dalībniekiem kā uzņēmēji un patērētāji. Jāveic saskaņošana arī ar kopīgo plānošanas ierosmi "Lauksaimniecība, pārtikas nodrošinājums un klimata pārmaiņas", kura apvienos valsts pētniecības pasākumus, lai integrētu pielāgošanos, mazināšanu un pārtikas nodrošinājumu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zemes izmantošanas nozarēs.

Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds sekmē vides un sociālo ilgtspēju zivsaimniecības un akvakultūras nozarē, tādējādi uzsverot vajadzību pēc tehniskiem risinājumiem un jaunām uzņēmējdarbības prasmēm šajās jomās, ievērojot patērētāju uzvedības attīstību un sniedzot iespējas sinerģijai. Līdzīgi saskaņošana būs iespējama arī ar nesen uzsāktajām JPI "Veselīga pārtika veselīgai dzīvei" un "Klimata pētniecības apvienošana Eiropā", kā arī ar Eiropas tehnoloģiju platformām attiecīgajās jomās (īpaši platformu "Pārtika dzīvei") vai ar vairākiem Septītās pamatprogrammas projektiem. Līdzīgi, tā balstīsies uz ekoinovācijas projektiem, kurus paredzēts ieviest tirgū saskaņā ar CIP (Konkurētspējas un jauninājumu programma), ja viena no prioritārajām jomām ir bijusi pārtikas un dzērienu nozare. Šo pieredzi turpinās izmantot saistībā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020", proti, kontekstā ar sabiedriskām problēmām attiecībā uz pasākumiem klimata jomā, vidi, resursu efektivitāti un izejvielām.

Šajā jomā ZIK papildinās šīs darbības, jo tai jāpievērš galvenā uzmanība starpdisciplīnu darbībām zinību triādē, liekot ievērojamu uzsvāru uz inovatīviem produktiem un pakalpojumiem, uzņēmējdarbības izglītību, kā arī patērētāju jautājumiem.

4. NOBEIGUMS

Iepriekš izklāstīto problēmu risināšanai vislabāk piemērota ir tāda ZIK, kura galveno uzmanību pievērš pārtikas aprītei. Tā atbilst arī kritērijiem, kuri noteikti ZIK tematu atlasei:

- ZIK risina svarīgu ekonomisku un sabiedrisku problēmu (vajadzību nodrošināt elastīgu un ilgtspējīgu pārtikas sistēmu, vienlaikus apmierinot pieaugošo pārtikas pieprasījumu, ņemot vērā ierobežojumus pieejamās zemes jomā, aizsargājot dabisko vidi un cilvēku veselību), kā arī veicina stratēģijas "Eiropa 2020" un tās mērķu īstenošanu klimata un enerģijas, nodarbinātības, inovācijas un izglītības jomās.
- ZIK pielāgojas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteiktajām prioritātēm un papildina citas Savienības darbības pārtikas nozarē, īpaši EIP "Ražība lauksaimniecībā un ilgtspēja".
- ZIK spēj piesaistīt ieguldījumu un ilgtermiņa saistības no uzņēmumiem un piedāvā iespējas dažādu jaunu produktu un pakalpojumu īstenošanai — proti, attiecībā uz jaunu un inovatīvu tehnoloģiju, procesu un zināšanu ieviešanu, lai palielinātu ilgtspējīgu pārtikas ražošanu, pārstrādi, iepakojšanu un izplatīšanu, samazinātu atkritumu apjomu un veicinātu labāku uzturu un iedzīvotāju veselību.
- Tā rada ilgtspējīgu un sistēmisku ietekmi, ko var izmērīt, ņemot vērā jaunus izglītotus uzņēmējus, jaunas tehnoloģijas un jaunus uzņēmumus. Tā veicinās jaunas tehnoloģiskas izstrādes, kā arī efektīvākas un ilgtspējīgākas ražošanas sistēmas.

- Tās mērķis ir pārvarēt pārtikas aprites lielo sadrumstalotību un uzlabot izsekojamību, un tā apvienos izcilas pētniecības, inovācijas, izglītības un apmācības jomu ieinteresēto personu kritisko masu visā ķēdē.
- Tāpēc rodas vajadzība veikt starpdisciplīnu darbu, iesaistot tādas zināšanu jomas kā agronomija, ekoloģija, bioloģija, ķīmija, uzturs un sociālekonomika.
- Tā risinās Eiropas paradoksu, jo atradīs jaunas inovatīvas pieejas, lai nodrošinātu ilgtspējīgāku un efektīvāku piegādes ķēdi un uzlabotu pārtikas nodrošinājumu.

Faktu lapa Nr. 4. Pievienotās vērtības ražošana

1. PROBLĒMA

Viena no galvenajām Eiropas inovāciju programmā noteiktajām problēmām, kura jārisina arī saistībā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020", ir saistīta ar Savienības dalībvalstu konkurētspēju globālajā tirgū. Viena no nozarēm, kurā šīs problēmas risināšana ir īpaši neatliekama, ir ražošana.

Eiropas valstīs ražošanā ir vērojama liela spriedze: augoša konkurence no citām attīstītām valstīm, zemas ražošanas izmaksas jaunattīstības valstīs un izejvielu nepietiekamība rada spiedienu uz Eiropas ražošanas uzņēmumiem. Vienlaikus pastāv papildu faktori, kuri rada pārmaiņas ražošanas nozarē: jaunas tirgus un sabiedrības vajadzības, strauja zinātnes un tehnoloģijas, vides un ilgtspējas prasību attīstība.

Viens no iespējamajiem šo problēmu risinājumiem ir "augstvērtīga (jeb pievienotās vērtības) ražošana". Šis jēdziens attiecas uz integrētu sistēmu, kurā iekļauj preču, produktu un pakalpojumu ražošanas ciklu, izplatīšanu un apstrādi pēc ekspluatācijas beigām, piemērojot uz klientu un lietotāju orientētu inovācijas sistēmu. Tā vietā, lai konkurētu izmaksu jomā, pievienotās vērtības ražotāji rada vērtību, piedāvājot inovatīvu produktu/pakalpojumu, panākot procesa izcilību, sasniedzot augstu zīmola atpazīstamību un/vai dodot ieguldījumu ilgtspējīgā sabiedrībā.

Ražošanas nozarei ir ļoti svarīga nozīme attiecībā uz ekonomiku, sabiedrību un vidi. Ražošanas nozare 2010. gadā veidoja 15,4 % no Savienības IKP un vairāk nekā 33 miljonus darbavietu. Šis rādītājs skaitļi palielinātos līdz 37 %, ja tiktu ietvertas arī tādas nozares kā enerģijas ražošana, celtniecība un ar to saistītie pakalpojumi. Vienlaikus ražošana radīja arī apmēram 25 % no atkritumiem, 23 % no siltumnīcefekta gāzēm un 26 % no Eiropā radītā slāpekļa oksīda.

Ņemot to vērā, ir skaidrs, ka vispārējiem mērķiem ražošanas jomā jāietver Eiropas konkurētspējas pieaugums globālajā tirgū, kā arī ilgtspējīgāku un videi nekaitīgāku ražošanas procesu attīstība.

2. NOZĪME UN IETEKME

ZIK pievienotās vērtības ražošanas jomā palīdzēs izpildīt pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" prioritātes attiecībā uz ražošanas un pārstrādes attīstību, kā arī tās īpašo mērķi "pārveidot esošos rūpnieciskās ražošanas veidus zināšanu ietilpīgās, ilgtspējīgās, zemas emisijas, starpnozaru ražošanas un pārstrādes tehnoloģijās, lai realizētu inovatīvus produktus, procesus un pakalpojumus".

Tāda ZIK piesaistīs ieguldījumus un ilgtermiņa saistības no uzņēmējdarbības jomas, kā arī paplašinās un radīs jaunus tirgus. Tā var pildīt īpašu funkciju, lai atbalstītu Eiropas Tehnoloģiju platformas (ETP) stratēģiskās pētniecības programmā "Manufuture" noteiktās darbības:

- ekodizains
- produktu un pakalpojumu ar pievienoto vērtību izstrāde;
- jaunu uzņēmējdarbības modeļu izstrāde;
- uzlabotu ražošanas tehnisko procesu izstrāde;
- jaunizveidotas ražošanas zinātnes un tehnoloģijas;
- esošo pētniecības un izglītības infrastruktūru pārveide, lai atbalstītu pasaules līmeņa ražošanu.

Atbalstot jaunu produktu, pakalpojumu, uzņēmējdarbības modeļu un ražošanas procesu izstrādi, uzsvars ir jāliek uz ilgtspēju un ekoinovāciju, resursu un enerģijas neefektīvas izmantošanas samazināšanu un pozitīvas ietekmes uz vidi palielināšanu, kā arī jāveicina pozitīva ietekme uz ekonomiku un sabiedrību. Šāda pieeja tiks ietverti enerģijas un izejvielu efektivitātes procesi un iekārtas, atjaunojamās enerģijas avoti un/vai gudrās enerģētikas izmantošana, tādējādi radot ievērojamu atkritumu un emisiju samazinājumu. Veicinot ilgtspējīgākas, resursu ziņā efektīvākas un konkurētspējīgākas ražošanas izstrādi un ieviešanu, ZIK sekmēs ražošanas un patērētāju uzvedības maiņu un jārada sistēmiska ietekme.

ZIK pievienotās vērtības ražošanas jomā var būt arī ļoti svarīga nozīme un ietekme reģionālā līmenī: reģionālā līmenī ZIK galvenie uzdevumi būs savstarpēji saistīti tādu reģionālu kopu izveides veicināšana, kurās notiek pārnese un sadarbība vietējā līmenī, kompetences attīstība augsta līmeņa ražošanas tehnoloģiju jomā un izcilības veidošana ražošanas tehnoloģiju jomā. Šajā sakarā īpaša uzmanība jāpievērš tiem reģioniem, kurus visvairāk skāris ražošanas spējas samazinājums, kā arī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Viena no galvenajām problēmām attiecībā uz iepriekš minēto mērķu sasniegšanu ir augsti kvalificēta darbaspēka pieejamība pietiekamā daudzumā un kvalitātē. Tāpēc šajā jomā ZIK būtu svarīga izglītības vides pārveidošanas nozīme. Radot ciešākas saiknes starp tiem, kuri pieprasa prasmes, un izglītības iestādēm, ZIK veicinās kopīgu pēcdiploma grādu, pēcdiploma profesionālās apmācības un reālas ražošanas kursu īstenošanu.

Pievienotās vērtības ražošanas jomā izveidota ZIK būs vērsta arī uz spēju palielināšanu. Tas attiecas ne tikai uz nodrošinājumu ar augsti kvalificētu darbaspēku, bet arī uz iespēju izveidot ZIK kā starpdisciplināru prasmju un kompetences mijiedarbības un veicināšanas forumu, īpaši attiecībā uz vairāku svarīgu pamattehnoloģiju apvienošanu, kā ierosināja svarīgu pamattehnoloģiju jautājumu augsta līmeņa grupa (KETs) ⁽¹⁾.

Šā temata ZIK izmantos savu potenciālu, lai apvienotu dažādus dalībniekus un ieinteresētās personas šajā plašajā starpdisciplīnu nozarē, tostarp vērtību ķēdes iepriekšējos un nākamajos elementus. Tas attiecas uz pārstrādes nozarēm (piemēram, tērauda vai ķīmisko rūpniecību), kuras ir nepastarpināti saistītas ar pievienotās vērtības ražošanas vērtību ķēdi.

3. SINERĢIJA UN PAPILDINĀMĪBA AR ESOŠAJĀM INICIATĪVĀM

Kā iepriekš aprakstīts, ZIK papildinās vairākas iniciatīvas Savienības, dalībvalstu un nozaru asociāciju līmenī.

Papildus jau minētajai ETP "Manufuture" ZIK var veidot saiknes ar Eiropas Tehnoloģiju platformām viedo sistēmu integrēšanai un ar kopīgo tehnoloģiju ierosmi (JTI) iegulto datorsistēmu jomā. Nākotnes rūpniecību publiskā un privātā partnerība (PPP) un citas, ko, iespējams, uzsāks saskaņā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020" šajā tematiskajā jomā, kā arī vairāki pamatprogrammu projekti būs piemēroti sadarbības partneri. ZIK jāņem vērā saistībā ar ETP definētās pētniecības prioritātes un rīcības plāni, kā arī JTI, PPP un pamatprogrammas projektos veiktais pētniecības darbs šajā jomā.

Līdzīgi, tā balstīsies uz būs ekoinovācijas projektiem, kurus paredzēts ieviest tirgū saskaņā ar Konkurētspējas un jauninājumu programma (CIP), ja pieredze ilgtspējīgākas ražošanas jomā tiek pilnveidota. Šo pieredzi turpinās izmantot saistībā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020", proti, kontekstā ar sabiedriskām problēmām attiecībā uz pasākumiem klimata jomā, vidi, resursu efektivitāti un izejvielām. Jāņem vērā arī sinerģija ar vides tehnoloģiju pārbaudes (ETV) izmēģinājuma programmu, kuras mērķis ir veicināt augstvērtīgu vides tehnoloģiju ieviešanu, sniedzot trešās puses apstiprinājumu par to darbību.

ZIK pievienotās vērtības ražošanas jomā var kļūt par savienojuma punktu sinerģijas pasākumiem ar Eiropas Tehnoloģijas pētniecības padomi, kuru Pamattehnoloģiju jautājumu augsta līmeņa grupa iesaka izmantot tehnoloģijas pētniecības un inovācijas izcilības veicināšanai.

Šajā jomā izveidota ZIK papildinās šīs darbības, pievēršoties starpdisciplīnu darbībām zinību triādē, liekot uzsvāru uz izglītību, kas vērsta uz uzņēmējdarbību.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

4. NOBEIGUMS

Iepriekš izklāstīto problēmu risināšanai vislabāk piemērota ir tāda ZIK, kura galveno uzmanību pievērš visu ar ražošanu saistīto ieinteresēto personu integrācijai un liek uzsvāru uz izglītības programmas pārveidošanas nozīmi šajā jomā. Tā atbilst arī kritērijiem, kuri noteikti ZIK tematu atlasei SIP:

- ZIK risina svarīgu ekonomisku un sabiedrisku problēmu, ar kuru saskaras Eiropa (dalībvalstu konkurētspējas palielināšana globālajā tirgū un ilgtspējīgāka un videi nekaitīgāka ražošanas procesa izstrādes veicināšana), kā arī veicina stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanu gudras un ilgtspējīgas izaugsmes jomā.
- ZIK pielāgojas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteiktajām prioritātēm un papildina citas Savienības darbības šajā jomā.
- Tās pamatā var būt stabila ražošanas nozare, kuru ZIK piesaistīs.
- Tā piedāvā iespējas īstenot dažādus jaunus produktus, pakalpojumus un uzņēmējdarbības modeļus, un, galvenokārt, tā palīdzēs apmierināt lielo pieprasījumu pēc kvalificēta darbaspēka šajā nozarē.
- Tai ir sistēmiska pieeja, kuras īstenošanai jāveic starpdisciplīnu darbs, kā arī jāattīsta jauna veida izglītība, kura pārsniedz disciplīnu robežas.
- Tā apvienos izcilu pētniecības, inovācijas, izglītības un apmācības jomu ieinteresēto personu kritisko masu visā vērtību ķēdē, kas citādi nenotiktu.
- Tā risinās Eiropas paradoksu, jo izmantos ES spēcīgo pētniecības bāzi un atradīs jaunas inovatīvas pieejas, lai nodrošinātu konkurētspējīgāku, ilgtspējīgāku un resursu ziņā efektīvāku ražošanas nozari.

Faktu lapa Nr. 5. Pilsētvides mobilitāte

1. PROBLĒMA

Gudrs, videi nekaitīgs un integrēts transports ir temats, kurš definēts kā viena no galvenajām sabiedrības problēmām, kas tiks atrisinātas saistībā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020". Transporta baltajā grāmatā 2011. gadā tiek uzsvērtā darbību nozīme šajā jomā nākamajā desmitgadē. Pilsētvides mobilitāte ir īpaši sarežģīts uzdevums. Tajā ietverti tādi temati kā transports (tostarp jaunas mobilitātes koncepcijas, transporta organizācija, loģistika, transporta sistēmu drošība un drošums), vides jautājumi (siltumnīcefekta gāzu, gaisa piesārņojuma un trokšņa samazināšana), pilsētvides plānošana (jaunas koncepcijas attiecībā uz darba un dzīvesvietu tuvināšanu), tai ir arī ietekme gan ekonomiskā, gan sabiedriskā līmenī (jaunu uzņēmumu veidošana, nodarbinātība, sociālā iekļaušana, mājokļu un atrašanās vietas stratēģija). Visaptverošs mērķis ir uzlabot pieaugošā iedzīvotāju skaita dzīves kvalitāti, kas dzīvo lielās Eiropas pilsētu konglomerācijās, kurās notiek lielākā daļa Eiropas saimnieciskās darbības ⁽¹⁾.

Ilgtspējīgu mobilitāti pilsētās var īstenot tikai tad, ja tiek izstrādātas veiksmīgas inovācijas, kuru rezultātā rodas videi nekaitīgāki, iekļaujošāki, drošāki un gudrāki risinājumi. Ja netiks īstenota minētā mobilitāte, ilgtermiņā palielināsies sociālās, ekoloģiskās un ekonomiskās izmaksas. Tomēr iedzīvotājiem ir jāpieņem jaunas inovatīvas mobilitātes koncepcijas, īpaši, ja personiskie transportlīdzekļi tiek aizvietoti ar sabiedriskiem un kolektīviem transportlīdzekļiem. Viena no lielākajām problēmām, kura jāatrisina šajā jomā, ir uzvedības izmaiņas, nenodarot kaitējumu dzīves kvalitātei un izmaksām pilsētu teritorijās.

2. NOZĪME UN IETEKME

ZIK pilsētvides mobilitātes jomā galvenais mērķis būs nodrošināt videi nekaitīgāku, iekļaujošāku, drošāku un gudrāku pilsētvides mobilitātes sistēmu.

Kā jau norādīts iepriekš, šim tematam ir liela nozīme no sabiedrības un valsts politikas viedokļa. Tam ir arī liela nozīme no sociāli ekonomiskās perspektīvas, jo tas ietver svarīgas ekonomikas nozares attiecībā uz IKP un nodarbinātību, piemēram, autobūves un celtniecības nozares. Turklāt pilsētvides mobilitāte ir saistīta ar vides aizsardzības stratēģijām un ietverta sociālās iekļaušanas, atrašanās vietas, mājokļa un pilsētu projektēšanas politikā.

⁽¹⁾ Vairāk nekā 70 % no Eiropas iedzīvotājiem dzīvo pilsētu teritorijās, kuras aizņem vairāk nekā 25 % no Savienības teritorijas. Apmēram 85 % no Savienības IKP tiek radīts pilsētu teritorijās. Gaidāms, ka urbanizācija pieaugs Eiropā līdz apmēram 83 % 2050. gadā.

ZIK pilsētvides mobilitātes jomā atbilst gan pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteiktajām prioritātēm, gan stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem attiecībā uz gudrāku, ilgtspējīgāku, zemas oglekļa emisijas un iekļaujošu pilsētvides attīstību. Šajā tematiskajā jomā ZIK var veicināt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu izpildi, piemēram, izstrādājot ekoeфекtīvus risinājumus, automatizētas IKT shēmas satiksmes pārvaldībai un nodrošinot efektīvākus transporta pakalpojumus par pieņemamāku cenu.

Tā kā pilsētvides mobilitāte ir pēc būtības sistēmiska, šajā jomā ZIK var piedāvāt daudzas inovācijas iespējas visā inovācijas ķēdē, piemēram, vairākveidu transporta sistēmu izstrādi, kā arī gudrākus un ilgtspējīgākus risinājumus transporta jomā.

ZIK pilsētvides mobilitātes jomā pamatā ir stabila tehnoloģiskā un rūpnieciskā bāze, un tā piedāvā jaunu produktu un pakalpojumu ⁽¹⁾ izstrādes potenciālu, īpaši ilgtspējīgas plānošanas un ekoloģisko nozaru jomā.

Turklāt politiskā uzmanība un atbalsts, ko saņem šis prioritārais temats, veicinās inovatīvu pilsētvides mobilitātes modeļu izstrādi. Turklāt šiem inovatīvajiem pilsētvides modeļiem var būt globāla ietekme, ja tie kā paraugprakse tiek nodoti strauji augošām pilsētu konglomerācijām citur pasaulē, jo īpaši Āfrikā, Āzijā un Latīņamerikā.

Šajā jomā ZIK aplūkos pilsētvides mobilitāti un pilsētas transporta plānošanu plašākā ilgtspējīgas pilsētvides plānošanas un teritorijas attīstības kontekstā vietējā un reģionālā līmenī. Tādējādi ZIK jāgūst priekšrocības, strādājot daudzdisciplīnu un starpnozarju jomā, kā arī veicinot pašreizējo nozares organizatoriskās sadrumstalotības pārvarēšanu. Tai jārada iespēja nodibināt ciešāku sadarbību starp valsts iestādēm (galvenokārt vietējā un reģionālā līmenī), vietējām asociācijām un privāto sektoru (attīstītāji un infrastruktūras dalībnieki), kā arī pētniecības institūtiem un universitātēm (zinību triādes integrēšana).

Pasaules līmeņa partneru apvienošana jaunos veidojumos sniegs ZIK pilsētvides mobilitātes jomā iespēju optimizēt esošos resursus un izmantot uzņēmējdarbības iespējas, kuras radītas šajās jaunajās vērtību ķēdēs.

ZIK pilsētvides mobilitātes jomā pievērsīs galveno uzmanību tām inovāciju triādes darbībām, kuras var saņemt papildu Savienības atbalstu, izmantojot EIT. Būtībā šajā jomā ZIK galvenā pievienotā vērtība būs darbs, kas veikts, lai integrētu zinību triādes trīs plaknes un radītu sistēmiskas pārmaiņas inovācijas dalībnieku sadarbībā. ZIK arī pievērsīs uz cilvēkiem orientētai inovācijai, kas ZIK darbības centrā izvirza studentus, pētniekus un uzņēmējus, lai risinātu iepriekš minētās problēmas. Tāpēc ievērojams uzsvars tiks likts uz izglītību/apmācību, uzņēmējdarbību un rezultātu ieviešanu, piemēram, pilsētas transporta speciālistu prasmju un zināšanu pilnveidošanu vietējās un reģionālās pārvaldes iestādēs (mūžizglītība/personāla apmaiņas programmas/profesionālā apmācība), īpašu augstākās izglītības programmu piedāvāšanu pilsētvides mobilitātes jomā (vasaras skolas/apmaiņas shēmas), inovatīvu transporta koncepciju veiksmīgu ieviešanu tirgū (atbalsts atvasinātiem un jaunizveidotiem uzņēmumiem no universitātēm un pētniecības institūtiem u. c.).

Turklāt ZIK sadarbības koncepciju var stiprināt, galveno uzmanību pievēršot šim tematam, jo parasti šai tematiskajai jomai ir spēcīgi izteikta vietējā un reģionālā dimensija.

3. SINERĢIJA UN PAPILDINĀMĪBA AR ESOŠAJĀM INICIATĪVĀM

Ar mobilitāti saistītie jautājumi saņem spēcīgu atbalstu no daudzām Savienības iniciatīvām. Savienība ir pilnībā iesaistījusies šajā jomā.

Saiknes ar citām Savienības darbībām pastāv, un tās tiks veicinātas. ZIK pilsētvides jomā ņems vērā darbības, kuras izstrādātas saistībā ar Rīcības plānu mobilitātei pilsētās un Rīcības plānu par automatizētām transporta sistēmām.

Tā īpaši sadarbosies ar plānotajām Eiropas iniciatīvām gudru pilsētu un kopienu jomā, ietverot energoefektivitāti, IKT un pilsētas transportu.

⁽¹⁾ Daži jauno potenciālo tirgu piemēri: jauni pakalpojumi ceļotājiem, tehniskā apkope, satiksmes un satiksmes sastrēgumu pārvaldība; jaunas lietojumprogrammas transportlīdzekļos; saziņas pakalpojumi saziņas atbalstam un izvairīšanās no pārvietošanās (JRC 65426 EN).

ZIK veidos papildināmību attiecībā uz galvenajiem izglītības jomas dalībniekiem, kā arī attiecībā uz unikāla struktūrēta praktizējošu speciālistu tīkla nodrošināšanu, kurš paredzēts, lai noteiktu pamatnosacījumus un labāko praksi attiecībā uz politikas un regulatīviem jautājumiem, kuri ietekmē nozari.

Jāveic saskaņošana arī ar kopīgo plānošanas ierosmi "Pilsētu Eiropa", kura apvienos valsts pētniecības pasākumus, lai pārveidotu pilsētu teritorijas par inovācijas un tehnoloģiju centriem, izveidotu videi nekaitīgu un automatizētu pilsētu un starppilsētu transporta loģistikas sistēmu, samazinātu ekoloģisko pēdu un veicinātu klimata neitralitāti. Šajā jomā ZIK paātrinās un veicinās izcilas valsts pētniecības izmantošanu, kuru apvienojušas minētās kopīgās plānošanas ierosmes, un tādējādi cīnīsies pret sadrumstalotību inovācijas vidē.

CIVITAS iniciatīva, kura atbalsta demonstrācijas un pētniecības projektus, lai īstenotu inovatīvus pasākumus tīra pilsētas transporta jomā, un Eiropas Rūpniecības iniciatīva gudro pilsētu un kopienu jomā, kuras mērķis ir padarīt enerģijas ražošanu un izmantošanu pilsētās ilgtspējīgāku un efektīvāku, sadarbosies arī ar ZIK pilsētvides mobilitātes jomā iniciatīvām.

Šajā jomā ZIK var veidot saiknes ar Eiropas Tehnoloģiju platformām (ETP), kuras saistītas ar transportu un enerģētiku, publisko un privāto partnerību (PPP) Eiropas videi nekaitīgu automobiļu jomā, kā arī vairākiem pamatprogrammas projektiem šajā jomā. ZIK jāņem vērā saistībā ar ETP definētas pētniecības prioritātes un rīcības plāni, kā arī PPP un pamatprogrammas projektos veiktais pētniecības darbs, lai veicinātu un paātrinātu pētniecības rezultātu apgūšanu un izmantošanu.

Tiks nodrošināta papildināmība arī ar Eiropas mobilo tehnoloģiju, mobilo pakalpojumu un mobilitātes pakalpojumu nozaru aliansi. Eiropas mobilo tehnoloģiju, mobilo pakalpojumu un mobilitātes pakalpojumu nozaru alianses mērķis, kura saņem līdzfinansējumu no Konkurētspējas un jauninājumu programmas, ir apvienot reģionālos un valsts politikas veidotājus, kuri atbalsta inovatīvus pakalpojumu risinājumus mobilo tehnoloģiju, mobilo pakalpojumu un mobilitātes pakalpojumu nozarēs, lai piesaistītu plašāku un labāku atbalstu inovatīviem pakalpojumu MVU šajās nozarēs.

Tā arī balstīsies uz programmu "Saprātīga enerģija Eiropai", ekoinovācijas projektiem, kurus paredzēts ieviest tirgū, kā arī ar uz IKT balstītiem pakalpojumiem un izmēģinājuma projektiem gudras pilsētvides mobilitātes jomā saskaņā ar Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammu (CIP).

Šajā jomā ZIK jāpapildina šīs darbības, jo tai jāpievērš galvenā uzmanība starpdisciplīnu darbībām zināšanu trīsstūrī, liekot ievērojamu uzsvāru uz novatoriskiem produktiem un pakalpojumiem, kā arī uzņēmējdarbības izglītību.

ZIK, kas galveno uzmanību pievērš pilsētvides mobilitātei, jānodrošina arī papildināmība ar dažām īpašām darbībām, kuras jau veic divas esošās ZIK. Tās ir Klimata ZIK darbības saskaņā ar tematu par pāreju uz zemas oglekļa emisijas līmeņa pilsētām un EIT IKT laboratorijas darbs automatizētu transporta sistēmu un nākotnes digitālo pilsētu izveides jomā. ZIK pilsētvides mobilitātes jomā piedalīsies darbā, ko veic saistībā ar šīm ZIK, un aplūkos to plašākā videi nekaitīgākas, iekļaujošākas, drošākas un gudrākas pilsētvides mobilitātes sistēmas kontekstā.

4. NOBEIGUMS

Lai risinātu iepriekš minētās problēmas, vispiemērotākā ir ZIK, kurā galvenā uzmanība tiek pievērsta pilsētvides mobilitātei. Tā atbilst arī kritērijiem, kuri noteikti ZIK tematu atlasei:

- ZIK risina svarīgu ekonomisku un sabiedrisku problēmu (izveidot resursu ziņā efektīvu, videi nekaitīgu, drošu un iedzīvotājiem, ekonomikai un sabiedrībai viegli izmantojamu Eiropas transporta sistēmu), kā arī veicina stratēģijas "Eiropa 2020" un tās mērķu īstenošanu klimata un enerģijas, nodarbinātības, inovācijas un izglītības jomās.
- ZIK pielāgojas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" noteiktajām prioritātēm un papildina citas Savienības darbības transporta, vides un enerģētikas jomā.
- Stiprinot uz uzņēmējdarbību orientētu domāšanu, tā integrē jaunas tehnoloģijas jaunās vērtību ķēdēs un atbalsta akadēmiskās pētniecības izmantošanu produktos un pakalpojumos.
- Tādējādi tā risinās Eiropas paradoks, jo izmantos Savienības spēcīgo pētniecības bāzi un atradīs jaunas inovatīvas pieejas, lai nodrošinātu videi nekaitīgāku, iekļaujošāku, drošāku un gudrāku pilsētvides mobilitātes sistēmu.

-
- Tā sapludinās izcilu pētniecības, inovācijas, izglītības un apmācības jomu ieinteresēto personu kritisko masu, kuras citādi netiktos.
 - Tā pieņem starpnozaru pieeju un tādējādi saista dažādus atbildības līmeņus no privātām struktūrām līdz valsts administrācijai, īpaši vietējā līmenī, un līdz katram iedzīvotājam.
 - Tāpēc rodas vajadzība veikt starpdisciplīnu darbu, iesaistot dažādas zināšanu jomas, un izstrādāt jaunus izglītības veidus, kuri pārsniedz disciplīnu robežas.
-